

המזכרה

עתו שבועי

כל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר ההתימה על "המצפה" עם
ההוספה הספרותית החדשית:

באוסטריא-אונגריא:

לשנה 7 כתר
לחצי שנה 3.50
לרבע 1.75

כאשכנז:

לשנה 8 כתר
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתר — 9.50 פראנק.

על "המצפה" כלי ההוספה הספרותית
אין לחתום.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הודעות לנפשים
לפי גודל השטח.
ברכת מו"ט חצי הכתר. כראש הגליון
שני כתר.
גליון בודד 12 קר.

מכתבים בלתי חפזים לא יתקבלו.
כ"י, שלא נדפס, לא יושב לבעליו.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
דק שם מקומו החדש. כי אם גם שם
מקומו הקודם.

האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:
„Hamicpe“
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

Kraków, 25 Maja 1906.

גליון כא

ראשון א' סיון תרס"ו.

נצה ישראל

שני החגים, אשר אנהנו חוגגים לזכר שני
המאורעות היותר נכבדים בתולדותנו העתיקה, חג
המצות וחג השבועות, המפנים את מחשבותינו לעמית
שתי הנקודות, אשר הן ראש פנת ההיסטוריה שלנו,
לעמית שתי הנקודות המזהירות, אשר נגה יפעתן
הודר ומגיע אלינו סבעד השנים המכדילות ביננו
לבינן, שני החגים הללו מצוינים בזה, שאפיו יתכונתו
של כל אחד מהם נשקף כמו כראי מן תארו וצביונו
של הטבע החי בשעתו של כל אחד מהם. בעת
אשר אנהנו חוגגים את זכרון יום הולדתו וקומונו
לחיים, יום הסרתנו המעצורים אשר העיקו עלינו,
כאפרוח הזה הכוקע את הקליפה הסוככת עליו
ונכנס לחיים, יולד גם הטבע ויתעורר לחיים וכל
מלאכי הרק, אשר עצרו בעד הפרחתו כלם תמם
יהלכו. יציאת בני ישראל ממצר מצרים, דומה להנחת
מצרים, לאור באור ההיים והחפש, דומה להנחת
הטבע בימי הפסח מתחת שכבות השלג והכפור
וקומו לתחייה, ובעת אשר עקבות השלג נמחו כליל
ויפעת הטבע הגיעה לסיום תפארת הודה, חוגג
ישראל את זכרון היום אשר בו „פסקה זהמתו“
ועלותו על סרומי המוסריות. מראה הטבע בימי
חג השבועות הוא כמו סמל חי לזכרון יום אשר
נגלה אלוקים לעם ישראל על הר סיני, וימסר לו
את תורתו, תורת חיים, אשר היתה לישראל לזרם
חיים, לסם חיים לדורות, כי אז, בימי החג הזה,

שופע זרם חיים בכל עורקי היקום ונגלה כבוד ד'
בכל תוקף הדרו על פני תבל ארצה.
חג המצות וחג השבועות המצינים את זמן
התהוותו של עם ישראל כאים בעת אשר הטבע
תחוג את חגי תחיתה ותכונות חגי שניהם דומות,
כי תואמים המה, ישראל והטבע, בנצחיותם, באל-מות
שלהם, כי כבוד ד' המלא עולם ומעמידו ומחיה
אותו, הוא שוכן בתוך עם ישראל ונותן לו כח
קיום עולמי. אם עם ישראל התקים עד הנה בלי
כל הגנה מצד כחות זולתו, בלי לגיונות צבא, בלי
אניות מלחמה, אות הוא כי כח קיומו צפון בו בעצמו,
בכח האלקי השופע בקרבנו.
הבח האלקי, המתגלה בהבראה בלה בלבוש
טבעי, מתגלה בתוך עם ישראל בלבוש מוסרי,
ובאמצעותו עומד ויעמוד ישראל עד בלתי שמים, כי
„בה אמר ד': נותן שמש לציר יומם, חקות ירח
וכוכבים לאור לילה, רועה חיים ויהמו גליו, ד' צבאות
שמו, אם ימוש החקים האלה מלפני, נאם ד', גם
זרע ישראל ישבתו מהיות גוי לפני כל הימים.“
ויתרון חג השבועות על חג המצות כיתרון
הרוח על הגויה. כפסח חוגגים אנהנו את יום הולדתו
ובשבועות יום כניסתנו תחת כנפי השכינה. אם
גדול הוא חג הפסח, שבא לזכר היום שבו היינו
לעם, גדול ממנו חג השבועות, שבו קשור זכרון
יום אשר נתן לנו את השארתנו העולמית. אם יום
יציאת מצרים הביאנו לחיי עולם הזה, יום סתן
תורה הביאנו לחיי עולם הבא ואלמלא האחרון לא

היה לראשון שום ערך. עמים רבים נולדו גם
אחרינו, אבל בכלל הנו לה, טמון היה בהובם מיום
הולדתו נרעון הכליון, ככל נולד צפויים היו לאבדון —
ויאבדו. ואם עם ישראל עודנו חי ולא עזב עוד
את מקומו על כמת ההיסטוריה, זה רק הודות
להיום אשר לזכרנו חוגגים אנהנו את חג השבועות.
וגדול הוא אותו היום לא רק בנוגע לעם
ישראל, כי גם בנוגע לכל העולם הקולטורי, כי בו
ביום הונח היסוד לכנין תורת המוסר שר בר העמים
הנאורים. אך, רק עם ישראל חוגג את זכרון היום
הגדול ההוא, משום שהוא עם סגולה מכל העמים
או — כפתגם אחד מגדולי חכמי הדור, והוא
נכרי — המשפחה האצילית של המין האנושי.
ראדויטק. עזיאל לביש קארנבליטה.

ענינים מדינים

תקון הבחירות באוסטריא. המפגית עוד לא
באו ידידי פשר. ראש הממשלה היסוף לדבר על רבות
המפגיות בישיבת הועד הממונה על זה ובישיבת כללית,
לכל ישיבות את התקין הנחוי כשביל מענות קמנה
ועקשנות פשוטה. מהסוציאליס התרו בהן, לבלתי קבל
עליהן את אחריות המקרים הרעים, שיסרו עקב הפרת
ההצעה. והמפלגות עומדות כעגוליהן ומיעות, שאינן
יכולות לצאת משם אף כמלא השערה.

יותר בער שק קמח לא תתדלדל. אחרי הקדמה
כזאת אין האשה „דבר אחר“ והשלם לו מעה יותר.
את המצות האפיות הוא נושא מן האופה ומכרך
„בה לחי“ ומקבל שכרו ביר רחבה. שני ימים לפני
הפסח המצאן את נצל נושא סלים מלאים בליס
חדשים, להנעיל או לטבול. מן השוק ישא שקיס וסלים
אחרי כעלות הבית.

חג הסכות איננו גרוע מפסח. לחקים סכה
מהרה כלי חמר לכנין אין בריה גדולה ממנו, ופחות
מחצי שקל כסף כעד העבודה אין איש מציע לו.
ככלותו את עבודות הסכות הוא יוצא אל האגם,
קוצץ עדבות ארמדמות ומביא העירה וכל שמש ובעל
אתרוג משלם לו במיטב כספו. ובדרך הליכתו הוא
חוקר ודורש מי ומי המה שותפים לאתרוג אחר וככל
יום מימי החג הוא נושא את הלולב משותף לחברו
ומשתכר די צרכו. כאמצע החג הלא יש „הושענא
רבה“ עם מסחר ההושעניות, אשר לו חוקה בו. הושענות
כשרות ישינו רק אצל גצל. והוא אינו שומה, להמתין
עד שיבאו אליו לקנותו. הוא נושא לכל בית צרור
הושענות לפי מכסת הנפשות ואף ענף פסול אחד כל
ימצא בחבילתו וישלמו לו בעין טובה. מזה ימצא
מחיהו כימים האחרונים של החג.

אף ר"ה וי"ה כ משתכרים די צרכיהם. חוקה
לגצל ללכת כלילות של מליחות לדפק בשערי הכתים,
להעיר את בעה"ב, וגם השמש החדש לא יעז ללקח

חגיות בעה"ב בשוק. בליל ו' במרס ינעלו הרסי
החגיות, הוא הולך מחנות לחנות ומקבץ מעותיו, מעה
מעה מכל חנות. ובמעות האלה עושהאשה חלות לקדוש,
מכנה חמין ופשמירא וקונה נרות, כאשר צוה ה'.
כן הוא גם ביו"ט „כל יו"ט, רגיל נצל לאמר, משתכר
לעצמו הוצאותיו“. ערב יו"ט אינו חול. בחול הוא
מקבל מכל איש כעד מרחתו שכר קבוע; ולא כן
בעיו"ט. אז יוקיר מרחתו, כי הכל משתמשים בו, בכל
מקום עבודה מוכנה לו. כי מי זה נאמן כגצל ומי
זריו ומכשר לכל כמוהו? כסף בלתי מנוי אפשר לתת
לו והוא לא ימעל בו מעל. בשוק הוא מתהלך ככל
ע"ש ועיו"ט. אשה זו נוהגת לו סל כיצים וירק, לשאת
לביתה, זו נוהגת לו בליס לטבול, סוחר זה שולחו
לבית הדאר וזה למסכה"ב. „בעל ביתו“ או „בעל-
ביתתה!“ אומר גצל, „בעד זה תשלם היום כך וכך,
ערב יו"ט היום, התבין?“

„אבל אין יו"ט רומה לחברו, אומר גצל, העשיר
בנסיגות. שמונה ימים פסח, למשל, יש להכין מצה,
תפוחי אדמה, לפת, קדירות ושאר ירקות! מאין אקח
את כל אלה? ומה עשה הקב"ה? הלך ויעש ערב-
פסח ארוך, כשני שבועות יאריך ערב פסח אצל
בריות הגונות. ובע"פ ארוך בזה יומין לי משכרת
כפי צרכי“. בהגיע ר"ה ניסן יתהלך גצל אצל חניות
הקמח. „קמח של פסח אינו בשל חול, רק פעם אחת
בשנה הוא פסח ואם תשלם אשה פרומות אחדות

פיריטון

מתי יאכר עני מאפהדמאה בשבועות?

כשמוע גצל יהודים מתרעמים על ענים המר
ועל מחסורם, אמר אליהם: „שמעו יהודים את אשר
אנכי דובר, חקרת וואדע, כי כל הרעה היא יען ימי
החול רבים הם משבתות וימים טובים. בשבת ויו"ט
איני יודע כלל, כי עני אני.“

כי עני הוא בחול יודע גצל מאד, אשתו מנידה
לו זאת בכל יום. ילדיו, שאינם יכולים להגיד בפיהם,
מרמזים לו זאת בגופותיהם הערומים וברגליהם היחפות
והצקות מקור וגצל אינו מפש, הוא מכין ברמיזה
והכרתו מהחזקת ככל יום, כי סבת צרתו היא יען
רבים ימי החול על ימי הקדש. „ובאמת, מתנחם גצל,
הלא בחסד עליון הוא: הלא דק ימי החול וזכ. אין
אדם עובר עבירה אם הוא מסתפק בחול בפת לחם
וקשוא חמוץ או חתיכת מליח. וגם אם ירעב מעט
האדם כימי הספירה ובשלשה שבועות, בשאין „שמחה“
אצל יהודים והפרנסה לקויה, לא יהיה חור ברקיע
בעבור זה. דייגי שבשבת ויו"ט לא יחסר לו ב"ה.“
ובשבת ויו"ט באמת לא יחסר כל לגצל: הוא שומר-
לילה. בכל לילה, הוא מתהלך במקלו ועששיתו ונומר

ב" בתרגום השבעים בשמות עצמים פרטיים ראוייה להשיב עליה בכבוד ראש. על התשובה, כי ביונית שחתו תמיד את המלים הזרות מחסר מבטאים כאלה ביונית, הם הזורים ושואלים: הלא השפה היונית עשירה בתנועות מרכבות ולמה לא העתיקו בהן את הצרי והחלח? על זה נשיב: אמת, שהיא עשירה במרכבות שונות, אבל צרי וחלם אשכנזים אין לה, ועוד רע מזה, כי יש לה כאלה *ov, ei* אבל הן נכתבות ולא נקראות כן. בי-אם *i, u*, ולו השתמשו בהן המתרגמים בהעתקתם את המרכבות צרי וחלם, גם אז נקראו בפשוטות וישמע אך החלק האחרון שבהרכבה והם בחרו לכתב את החלק הראשון שבהרכבה *u, w* התנועות הגדולות האלה קרובות בצלצול למרכבות, אם אינן פתוחות הרבה. איש גליצי הבא בפעם הראשונה לאשכנזי ושומע אימרים *gross* הוא מדמה לשמע *grouss*, בני מזרח גליציה הכבטאים ביהודית את המלה "לעבען" בצרי, מדמים לשמע את התנועה הזאת גם מפי האשכנזים ובאמת מבטאים אלה תחתיה סגל גדול, אבל פתוח רק מעט ("ע" בלוח התנועות). שבטוי *ov* הוא *u* ידוע גם בבית הספר, ואך "יקרא בבית הספר במרכבת ורק הלשנים יודעים, כי גם היא עברה לסגורה פשוטה כמו *ov* לרומית תעתק ב *Alaḡandrea* דנים, יעתק — ים בל"ר של שמות עצמים פרטיים *ov* —. כמעשה הזה עין בעין נראה גם היום: אחינו המתבוללים באשכנזי יעתיקו את השמות העברים בכתב לועזי על פי המבטא הספרדי, כאשר כן היא דעת חכמי אה"ע, ומה אנחנו, כי נתנגד להם. אחינו החרדים, אשר בהם קרם הכרת עצמם, יעתיקו קמץ *ov* ע"פ מבטאם ולא *as*; ואך צרי וחלם יעתיקו גם הם *ov* כאחרים; כי, אם יעתיקו *ov* יקרא *ai* ("ע"פ משפט הקריאה האשכנזית) *ui* ("ע"פ משפט הקריאה הצרפתית). נשארה לנו רק שאלה אחת: למה לא העתיקו את הקמץ הגדול *ov*, כי אם ב" לו העתיקו בן רק את הקמץ הגדול, יכלנו להוכיח מזה, ששני הפתח לקמץ מאחר מתרגום השבעים; אבל הם העתיקו לתהונונו גם את השמות: צלפחד, צמרי, ירבעם, מרדכי, ישישכר (הם סוראים ישישכר ולא ישישכר וא"כ הקמץ הראשון קמץ), יכניה, יקמעם וכל קמץ קמץ *as*; רק מעט מועד יעתיקו קמץ קמץ *ov* וכמו בן מעתיקים לפעמים גם קמץ גדול *ov*, למשל בשמות: נרשין, שמר (ד"ה א', ז', ל"ד). מה זאת? האם החליפו גם הם קמץ קמץ בגדול כספרדים הגליציים, אשר רבים קוראים כל קמץ, אף את הקמץ, כפתח? הלא אז לא היו עוד נקדות בתובות? בלא זה לא נובל

ענין הנזכר בשם מסרת במה פעמים בתלמוד, אשר על פיה יכתבו צרי וחלם לרב מלאים י' וי', מעידה, שהם כלים *ov*; כי רק בתנועות האלה י' וי' נחות (כמובן ו' הנעשה בשתי השפות ולא ו' הנעשה בשנים עליונות ושפה תחתונה) ולא באחרות; ולכן היו י' וי' העבריות סמני *ov* בכל הלשונות הארפיות העתיקות והחדשות. בהנ"ך צרי וחלם הבאים מכח י' וי' אחרי פתח כמעט תמיד מלאים, הבאים מבח פתח גדול (המקורים) לרב מלאים והבאים מבח סגל וקמץ קמנים גם הם לפעמים מלאים. במסרת מדיקת בחוט השערה ומקורית במסרת תנ"ך רחוק מאד להאמין, שנכתב בה *e* ב' ו' *ov*; כי אין כל חבור ישר בין ההמלות האלה והתנועות האלה. ואך בימי התלמוד נהגו עין יפה במסרת ("ספרא בצירא, הנא תוספאה" עז"ט): ויכתבו חלם תמיד מלא, אף אם הוא בא מבח תנועה קמנה, אף התנועות קמנות נכתבו מלאות, לא רק חירק ושורק, כי אם גם סגל וקמץ, במקום שאפשר למעו. "סורשא" לא נקרא "קדשא", כי אם "קדשא", כי כן נקרא בכל המדרשים הארמים, "עוביו" נקרא "עביו", "ליכא" יקרא עד היום "לכא", "ביתר" — "ביתר", "היתר" — "התר", ואפילו חפפים ושואים נכתבים לרב ב" וי' נחות: "אומן — כתנ"ך, "אמן, צפורי — צפרי "נישדר" נקרא "נישדר". אם עשו כן במלים עבריות וארמיות נגד מסרת התנ"ך, אשר הגו בו יומם ולילה ויספרו כל אותיותיו ויודשו בו תלי תלים של הלכות ואגדות על כל קוץ וקוץ, קל וחמר למלים יוניות ורומיות. שצינו בהן לרב *e* (גדול או קמץ) ב' ו' *ov* (גדול או קמץ) ב' ואין מזה כל ראייה, שלכתב צרי וחלם באו ושבתו התנועות האלה היו או פשוטות ולא מרכבות. ה' היתה בספרות התלמודים והמדרשים לסמן קריאה לכל התנועות החכיות, הגדולות והקטנות, המרכבות והפשוטות, ואף השוא בכלל, ובן ה' לכל התנועות השפתיות למיניהן. אמנם לא היה הדבר חיובי כי אם רשות: אכסניא = *ḥenā* רפתרא = *ḥenā* ננס = *ḥenā* פנס = *ḥenā* וכדומה. מזה ראייה, שלא היתה בונתם על צרי וחלם, כי חלם חסר אין בתלמוד. הראיה, שמביאים אוהבי המבטא הספרדי מסופי המלים הזרות הנקראות אצלנו בקמץ (אכסניא, דפתרא) ובשפות הלועזיות *as*, מעוררה שחוק; כי מלבד שכל שפה מסגלת את סופי המלים הזרות לרוחה, מי ימחה כידיהם לנקד אכסניא, דפתרא? הלא בתלמודים ומדרשים אין נקדות? כן הן רב טעניות, חסרות יסוד וחוזרות חלילה, נשענות על עצמן ולא על המציאות. רק טענה אחת מהעתקת צרי ב' חלם *ov* וקמץ

פתיחת הפרסומט האונגרי. ביום ב' ש"ז קבל הקיסר את צירי מועצת הממלכה האונגרית, בהיכלו בבודפשט ויפתח את המועצה במאמר הכסא, הביע את שמחתו על אשר עבר זמן הסבסוך והשלום שב. בפעם הראשונה באה מפלגת הפרוד אל היכל המלך, כי בימי הממשלות הקירמות הוקירו אלה רגליהם מבקרו. הסבסוך, שהיה עד כה בין העם ובין המלך עבר אל בין ממשלת אונגריא וממשלת אוסטריא. אונגריא דורשת עתה, שתחת אחדות דבר מכס הנבול, שהיתה עד כה בין שתי הממלכות, הכרהנה עתה ברית מסחר, כממלכות זרות, אף שסכומי המכס יהיו שוים, כי הלא כבר נכרתו בריתות מסחר עם כל הממלכות הזרות עד שנת 1817, עכ"פ למראית עין תהיה ברית מסחר. ממשלת אוסטריא לא תסכים לזה. כפי השמועה הגישו שתי הממשלות כתב התפטרות לקיסר כעבור הסבסוך, אבל לא קבל.

הדומא הרוסית. נוסח המענה, שערכה הדומא אל הצאר על מאמר הכסא, העיר קצף גדול בין אירי החצר, שטרפוב העריץ עומד בראשם ויטו את לב הצאר, לבלתי קבר את ראשי הדומא, שיבקשו להגיש בעצמם את המענה ליד הצאר. ראש המניסטרים פקד על ראש הדומא, לשלוח את המענה ע"י המניסטרים שעל החצר. הדומא ובל רוסיה הזאת בזה פגיעה בבכור הדומא וחפץ להשפיל ערכה ולעשותה למין קומדיה. חמת העם גדול מאד. ברור הדבר, שהממשלה לא תמלא את דרישות הדומא הכתובות במענה ותמשול כשוב בעיניה, למורת רוח באי-כח העם. וזה היה במחשבת החלח, כי על בן ההמנה כעת פתיחת הדומא הבלרית מניסטרים נסוג אחר, להראות, שאין חות דעת העם חשובה מאומה. והמורדים הולכים בררם, לבער אחרי כל עריץ וזה, אשר בין הפקידים הגבוהים. בפטרבורג נרצח האדמירל קוסמיטש, שהיה ממונה על בנין האניות החדשות בנמל. בקאליש השלכה בומבה על שר הגדוד קלר, הוא ושלשה אנשים נפצעו. סליחה לפושעים מדיניים לא נתנה עוד, יד הריאקציה על העליונה בכל.

על המצפה

המבטא העברי.

ז.

אולם לא נובל להתאפק מבלי להעיר, כי גם המסרת (חרפה גדולה היא לכתב "ארתגרפיה" על

אתי אל אדוני" — "מה אתה אומר, אדם, התפלץ גצל, היש לי פנאי ללכת איתך אל אדוניך? האינך יודע, שהיום ערב שבעות לנו? עלי למחר היום עוד אל השוק, להשתכר אנורות אחדות ליום טוב". אבל עקשן גדול היה האכר, לא האמין לו, כי אין לו פנאי ויוליכוהו אל אדונו. "ופריץ נפלא היה זה, בן ספר גצל אחרי בן, החת לדבר עמי על דבר העשב התחיל לדרוש מפי על שמי ושם משפחתי, על אשתי וילדי, כאלו רצה להתחתן בי. למה לו לדעת זאת? איני יודע, ככה אדע מבל רעה! וראה פלא, כל אשר הגדתי לו כתב בספר. אחרי בן צוה לתת לי לאבל ולהחזיק בי. הדאגתו היא, כי אאחר את השוק ולא יהיו לי לא חלה ולא נרות? ראש חמור הוא, לאבל הוא נותן לי ולצאת לא יתנני. למה לי לחמך, התשבח כי אני יהודי ולא אוכל אצלך? אוכלת סם המות אם טעמתי מלחמו. ולא מצדקתי, הלא פת חרבה מותר לאבל אצל נברי, אבל אל לועי לא יכולתי להכניסו. הדבר קטן הוא? עגמת נפש כזו!" — לפנות ערב שלחתי בעל האחוזה בלויית שוטרים אל המשמר. "ומה אתה אומר לזה רבש"ע, כך שפך גצל את שיחו בלבותי בדרך לפני השוטרים. המעט חגי שבעות כלותי בלי בשר ובלי ארוחות חלב? הלא יכולתי לחיות בלעדיהם גם היום ותבא המחשבה הזרה ותבלבל את מחי, לתת גם לשבעות מעט פרנסה. ירק לשבעות! הא לך עתה ירק לשבעות! צדיק אתה ה' וצדיק

גדל הירק ההוא. אך "וגעתי ומצאח" הוא שומע תמיד מפי הלמדנים, בודאי ימצא שדה, כזה, כמו שהוא מוצא הושענות. הרעיון מצא חן בעיניו ויחר לו על עצמו ועל אילתו, שלא יכול "ראש העם-הארץ" שלו להמציא את הפרנסה הזאת בשנים שעברו. ערב שבעות בבקר השכם, בשובו משמירתו, לקח שק וסכין בידו ויצא אל מחוץ לעיר ולא מצא שדה בזה. כי הסוף גדל רק באגם לא ידע, כי מעולם לא הרחיק מן העיר, להיות בקי בנמעים. וירחיק כחצי פרסא מן העיר וימצא סמוך לחצר בעל אחוזה שדה נמוע קוקריון. הצמחים עודם דקים וירוקים ומראיהם במראה הסוף כאגם וישמח עליהם גצל כמוצא שלל ויקצר את העשב וישם בשקו. אמנם בקצרו הרגיש מעט כי העשב הזה קשה מירק של שבעות, אבל לא שם לבו לזה, אדרבה, הוא יורה את הנשים איך צריך להיות ירק בשר. רק הוא יודע, כי הוא מביא גם הושענות כשרות ואין יכול להתחרות בו. ינסה נא אבר לקצוץ הושענות, הירע איזה בשר?

מתעמק במחשבותיו אלה קצר ברנה את אלומותיו וישם בשק ולא הרגיש, כי אדם נגש אליו מאחוריו. פתאם אחזה יד בערפו וקול צעקה גסה נשמע כאוני: "גנב אתה! אני אראך להשחית שדה!" — "איזה שדה, ענה גצל בחרדה בהתהפכו אל התופש בו, הלא מדעה הוא, האסור לקצוץ מעט ירק לחג הירק?" — "אם אסור לקצוץ תראה אחרי בן, קח שקך ולכה

חזקתו מיד, ונושל שכרו פרומה מבל בעה"ב בביהמ"ד על קערתו. בליל י"ג מדות הוא הולך עם השוחט מבית לבית, לשחוט את הבפרות ועשיות בידו, להאיר בחצות. הוא מכין גם ארגזי חול, להציב בהם את הנרות הגדולים. כל אלה יביאו לו משכרת. רק יו"ט אחד עשה ה', שאין גצל שמח בו כלל, כי אינו משהכר לעצמו, הוא חג השבועות. מתאונן היה גצל לפני כל אנשי העיר: "שמעו יהודים את אשר אנכי דובר: ב"פרק" כתוב, "אם אין תורה אין קמח" ובחג הזה יש תורה ואין קמח". ככתהן עשיר הוא בא אל המובן ואתה עשה לו ארוחות יפות ולא דאגתו הוא, שאין ממה להשתכר. ולא די לו שאינו משתכר, הוא חל תמיד אחרי הספירה, שפרנסתי קפוחה בה. הבריות אובלות מאפה ומאה וגבינה. אני איני צריך לזה, אבל גם חלה ונרות אין לי. לא חנם תקנו לאכול בחג הזה מאכלי חלב! מי חייב לו לחג הבטלון הזה, שאינו משתכר לעצמו כלום?"

פעם אחת לפני שבעות חבל גצל תחבולת, להמציא איזו פרנסה גם לשבעות. שישתכר לו לעשותו כאשר צוה אלקים. אחרי חקרו כל הלילה בהתהלכו בשוק לשמור החניות, עלה מחשבה מצליחה כרעיונו. כל הנשים קונות סוף ירוק, שהאכרים מביאים העירה מן השרה, לפזר בבית. מדוע לא יקח גצל את המסחר הזה בידו? אין ספק, כי הנשים תכבנה את סחורתן על סחורת האכרים. אמנם איננו יודע איפה

לאמר, ששנוי, הפתח לקמן מאחר להרגום השבעים; כי שנוי הפתח לסגל הצעיר ממנו, כאשר הוכחנו, נמצא כבר בתרגום השבעים במספר רב, אם גם מעט מבעברית; רב הסגלים מעתקים בסגל כמו פקג = Peleg ומעוטם בפתח כמו יפת Japheth. האמורא ר' יצחק (נדרים לו:) דן בחלוק שבין ארץ וארץ. שמים ושמים, מצרים ומצרים דין הלכה למשה מסיני, ועכ"פ אין לנו לאחר זמן השנויים האלה עד ימות בית שני. כל הפליאות האלה נפתר באמרנו, שהתנועות היוניות ε, ο היו נומות לסגורות, כבמיו התנועות הן כאשכנזית ופלגית והסגל והקמץ העבריים היו פתוחים מאוד וקרובים לפתח כבאנגלית (ע' רוח התנועות) ולכן עשו להם המתרגמים ליסוד מוסר, להעתיק את הקמץ בין גדול וכן קמן, כמעט המיד בא ואת הסגל הגדול לרב ba (Idqas) רק לעתים רחוקות העתיקו את הקמץ (גדול או קמן) os, גם האנגלים מצינים את שהי התנועות האלה לא os כי אם ba (eall, camp). אחינו הליטים קוראים את הסגל הגדול ואת הקמץ הגדול פתוחים עד היום הזה ובאשכנז הם נומים לסגורים ובפולין כבר נסגרו, הקמץ פשוט וסגור (רק בהברה פשוטה) והסגל מרכב וסגור כצרי (מלך = ספר) הגה ראינו, כי גם בתרגום השבעים, המצורה הבצורה לכל מליצי המכתא הספרדי, נוכל לישב את כל סתירותיו עם עצמו ועם העברי רק על פי המכתא האשכנזי ולא על פי המכתא הספרדי.

ד"ר יוסף זליגר הלוי.

מרפש הקהלות.

כהוואיוואדים הקדמונים בפולין וכהנגראל-גובר-נאמורים בזמן הזה ברוסא המברכה ירדו בקצת קהלות ההקפים באחיהם, יבופו אותם להעשות הרום לרגליהם, ירבו קטמות ומהומות בעיר, יבזו את התורה והדת וישפילו את הרבנות עד עפר, ועושים אותה לכלי נשק להראות תקפם. איזה ר' זאב או ר' דוב הוא תקף העיר באשפיץ. כאשר התקבל הרב ר' אבלי שגור משם לרב אב"ד במרנוב, הביא התקף ההוא רב אחר,

(1) בענין "ארץ" פרשו כן כל המפרשים, ובענין "שמים" מצרים נטה הר"ן הספרדי לדרך רחוקה, כאשר לא ידעו הספרדים להבדיל בין שמים ושמים, כי לפני ה' ישמע תמיד פתח גדול (זאת היא טענת הגי' יעב"ץ וזל בסדרו נגד המכתא הספרדי, שאין חלוק בין שם קדש ובין מלת ארדני לפימכתאם). אחרי הר"ן נטו גם רש"י והרא"ש; כי כנודע לא רש"י וזל והרא"ש וזל מחברי הפרושים על נדרים המיחסים להם. ומפה נראה, כי ספרדים היו גם הם, רק בעלי התוספות הצרפתים פרשו פה על נכון.

משפחך! אסור לאדם להתאוות לבכוש את כל העולם! — הפקיד לא עשה עמו דין ודברים הרבה, קרא את הפרטיבל ויצו להכניסו אל המשמר. עיף ויגע מעמל הדרך ומחמר שנה לעיניו התפשט על הקרש וירדם. ואשה גצל התפלאה: מדוע לא שב בבקר אחרי ליל נדודו כחוק, לישן מעט, כדרכו. ערב יו"ט ואין אף התחלה לחלה ולנרות! אך לפני הצהרים התנחמה: בודאי מצא איזו משכרת ולא ישוב בידים ריקות. חמל חמלה עליו, כי העבודה הקשה לא תתנהו אף לישן היום מעט. אך הנה עברה עת הצהרים וגצל איננו ותחל לקללו, כי נשקע באדמה וישכח, כי ערב יו"ט הוא. בשעה ד' התחילה לשער, כי אין הדבר פשוט כל כך, אסון קרהו. ותרץ אל בעלי הבתים סביב לבית, לשאול, אם שלחוהו בשליחותם ואם ראוהו, ואין איש יודע. אין גצל, נעלם ביום אתמול. וכאשר שקעה החמה ויהודים רחוצים התחילו לנהור לבושים בגדי יו"ט לביהכ"נ, לא יכלה עוד עצור ברוחה ותעמד כחוק ותפרוש בפיה ותבך כמר נפשה. עזת אנשים ונשים סבוה, לשמוע סבת בביתה וינחמה: "לבי אשה פתיה, גצל איננו ילד, אל תיראי, לא נאבד, בודאי כבר שב". "התרמי כי ברח עם בת מלכה?" הוסיף איזה לץ מאחריה. לשאול אותה אם יש לה לחם ונר, להדליק במעונה האפל, לא עלה על לב איש. היא שבה לביתה, בעלה איננו, עולמה חשך בערה ולילדים אין אף פת חרבה. אחרי תפלת ערבית ספר שייקע העגלון, הרר

אמנם גדול בתורה ובי"ש, אבל בעיר ההיא אינו ראוי למשרת הרבנות. כי אשפיץ עיר נאורה על גבול שלזיא, אנשיה צריכים לרב, שידע לא רק את כל התורה, כי אם שיהיה גם אדם מכובד על הבריות ולא יהיה קמן מכל אנשי העיר בדיעת העולם ובמדעי חול. רב אב"ד, שהוא קמן מאנשי העיר בחכמה, הרי הוא מבזוה בעיניהם ולא רק הוא, כי אם כל הדת היהודית בזויה בעיניהם בעבורו, בראותם, כי תופשי התורה ואדירי הדת הם במלנים ולא מן הישוב. ובני הנעורים לא יוכלו בשום אופן לששורו למופת להם בדרכיהם. וכה גורם רב כזה ברוב צדקתו ותורתו רק חלול שם שמים ובטול התורה. ורי זאב ההוא הוא יודע מדוע הביא דוקא רב כזה לעיר מודרנית ומתקדמת כאשפיץ וירכיבוהו עד צוארי אנשי העיר בעל כרחם. תוצעות הדבר מרות מאד. אנשי העיר ישממו את הרב ויבזוהו בגלוי וחלול השם גדול. קץ בא לשלום העיר, ההפלה מתבטלת ובתי התפלה נהפכו לבתי מנזר, אשר המפלגות הנסנית שם את כחם. שערוריה נעשתה שם בשבת הגדול האחרון. כאשר בא הרב אל ביהכ"נ, לדרוש דרשתו, קם שאון בבית ובעמל רב יפאל הרב להתחיל את הדרשה. כמעט התחיל, עשו רבים מהנאמנים דמו-סמריציא באמירת קדיש דרבנן ולא נתנו לו לסים. הרב שב לביתו בחרפה. כזה עוד לא בלה הדבר. ראש הקהל, כמובן, לא שתק ויגש משפט הרב אל הפרוק-רמור והוא האשים את כל מפריעי הדרשה על עון הפרעת עבודת אלקים. האנשים עמדו עתה למשפט ויצאו זכאים. הם הודו על מעשיהם, אבל לא הודו במנוי הרב עליהם. בעל כרחם ויספרו דברים כהויהם, כי התקף ר' זאב מכח עצמו הביא את הרב שלא ברצון הקהל, רב שאינו ע"פ החוק, כי אינו יודע לא פולנית ולא אשכנזית וגם דבריו ביהודית אינם מובנים. הנחין היה להביא את השערוריה גם לערבאות לבנות את היהדות גם לפני זרים?

בברזאנוב. נפלה הרבנות בירושה ליורשים, כי חוק עשו להם בני הרבנים, כי הרבנות להם היא ירושת עולם, בהכחונה לבני אהרן. ושם הניח הרב המנוח שני יורשים לרבנות. הבכור הודה בעצמו שאינו ראוי לרבנות, וימסר זכותו לבנו. ובחיותו תקף גדול ונס כסף רב לו, וזה לאשור רבנותו ממעם הרשות. אבל לפי דעת אנשי העיר הירש השני ראוי יותר ממנו, אף שאין תקפים וכסף מגינים עליו והם מחזיקים גם בו ומכלכלים אותו ובעיר יד איש באחיו. רב זה אוסר וזה מתיר, זה מטרה וזה מטמא. לפי פסק הרב

סמוך לבית האסירים, כי אשתו ראתה היום שני שומרים מוליכים את גצל, פניו שחורים בשולי קדירה ובמעט שסחב את רגליו אחריו. אחרי כן ראתה השומרים יוצאים לבדם ולא ידעה מה היה לו. בכיהמ"ד התחילו וכוחים. זה שואל וזה משיב, זה משער השערות וזה נותן עצות. מאז היה גצל אדם על האדמה לא הרבו לדבר על אדותיו, כמו בלילה הזה. ובבית גצל היה תשעה באב. האשה לא ברכה על הנרות. מעל הבירה הקרה והריקה עמד פנס של פח קמן ויגיה אור בהה ומעציב, כמו בבית אבלי. האשה ישבה ועיניה מרוטות מבכי ושני ילדיה על ברכיה, לא ישנים ולא ערים ובכל רגע משמיע אחד קולו: "אמי! לאבלי!" כאשר ספרו לה, כי אפשר שבעלה בבית האסורים, לא האמינה. "בעלי אינני גנב, צעקה. מי יתן והיו ילדי יהודים בשרים ונאמנים כאביהם, אך כמול גדול ממזלו! לא! אינכם רוצים להגיד לי את שברי הגדול", ותמטח באגרופיה על ראשה, "אסון גדול מזה קרהו!" עין טובה אין ליהודים, אבל לב רך יש לכל יהודי. בראותם את עני האשה וילדיה ואת המחסור והאפל בביתה הצד, בעת ששם בבתיים מלא אורה ורוח חג ודוח מאכלים טובים, נמוג לב כלם. נשים אחדות לקחו את העניה, לרוץ עמה אל בית האסירים, נשים אחרות נשארו לשמור את הילדים ואחרות רצו מהרה אל בתיהן, להביא אכל לילדים ולאמן האמללה. בשוב אשת גצל מבית האסורים ברוח שקטה, בהוכחה, כי עוד בעלה חי, מצאה במעונה יו"ט שלם. מטפחת

אב"ד המאושר כל הבנים שנולדו בעיר ממזרים הם וחצי העיר אכלו בפסח האחרון חמץ והם חיבים כרת. ולאשרם של אנשי העיר יש להם עוד רב אחר האומר שאין הדבר כן. זה שתי פעמים קבלו ראשי העדה הלואות יתקן את בדקי המרחץ ולא תקנו. ואחרי שיהודי כרואנוב הם יראי שמים, הכרחו להכשיר בעצמם את המקוה ע"י הרב של בעה"ב. מה עשה רב הכסף? צוה להכריז, כי המקוה פסולה, כי הוא מוכרח לפסוק דוקא את ההפך מפסק הרב של בעה"ב, אף שאין לו שלחן-ערוך אחר. הרב של בעה"ב התיר לעשוה מצות במבונה, כי היא מרבה את הזריות ואין צורך בפועלים רבים, וע"כ פשוט הוא, שע"פ התורה מצות באלה בשרות יותר. ורב הכסף תחת להשגיח בעצמו על אפית המצות, אם הרב השני אינו נאמן, הכריז באמצע החג, כי המצות חמץ גמור הן וכל הכלים מעונים שבירה. במובן אין שומע לו, כי לפי דעת העם, לא ע"פ התורה הוא פוסק את הפסקים היפים האלה, כי אם רק לנקום ברב השני. זה הוא פרי התקיפות ויוושה הרבנות בקהלותינו. רבנים בהם יעשו את משרתם לכלי נשק, להלחם בשם התורה בשונאים ע"פ פסקים, שהם בודים מלכם. ואנשי הקהלות רואים ושומעים ואיבכה יכבדו את התורה ואת הרבנים המורים בשמה? אם אפשר לפסוק בשם התורה כשר או מרפה רק כפי צרך הרב והתקף האוחז בימינו ולא ע"פ הדין וצורך שמירת הדת — למה זה הרב? באופן כזה גם נכרי היה יכול לשבת על כסא הרבנות. מעשי ישרו וצדקתו של רב הכסף נראה גם מזה, שאומרים עליו, כי כבוא אליו מכירו לדון, יתן לו מכיסו חמשה כהרים, שיחזירו לו בעיני בעל דינו, למען יתן גם הוא סכום כזה, וצריך לדעת שהרב הזה הוא חסיד גדול מאד מאד. בציונים הוא נלחם מלחמת מצוה ואלו היתה היכלת בידו היה מאבדם בלם. בימים האלה בא שמה בשבת סוציאלי מקראקא לנאום נאום, מיד הרעיש את כל אנשי שלומנו על הציונים ויצו לרדפם. כאשר אמרו לו: מה הרבי אומר, הן הסוציאליסטים לא ציונים הם. "אחת היא לי", ענה הרבי, "איסט" היא "איסט".

ובוועליט שקא נעשות שערוריות על שערוריות בעטיו של הגבאי התקף המולך מעצמו וה"נכד" התומך בידו, להיות אלוף על ראשי כל אנשי העיר בעל כרחם. הגבאי הזה, שהכל מרגנים אחריו, שולט בהון הצבור כמו בשלו ואינו נוהג חשבון. בית הקהלה רשום על שמו והוא זקן ובצדק יפחרו אנשי העיר, פן יירשו זרים רבוב הקהלה. ביהכ"נ רשום על שם העיר קלאסנא

לבנה וחלות על שלחנה, נרות במנורות, כמו אצל כל היהודים. "יו"ט הוא יו"ט", נחמה הנשים, אל תשביתי את החג, בזכות החג הקדוש יפרה בערך במהרה, בודאי לא הרג שום אדם". "בתוך יהודים לא תאבדו", השמיעו אחרות ויראוה את המתנות, שהביאו לה מחמלתן, ותפצרנה בה לקחת, כי עון גדול הוא להרעוב את הילדים ולצום ביו"ט. בלי רצון קבלה את המתנות, כי לא היתה רגילה במתנת חנם, והנשים הוסיפו להביא מכל טוב: מאפה חמאה וגבינה, דגים ובשר, קאוה וחלב. בבקר נשאה האשה אל בית האסירים מכל הטוב, שנתנו לה הנשים ותראה את אישה, מה טוב לשבת בין יהודים.

וכאשר יצא גצל אחרי החג מבית בלאו ואנשים התחילו להקיפו בשאלותיהם וברברי חמלתם עליו, כי נשבת חגו, לא הבין איזו רחמנות יש פה. רע היה לו רק בבית הפרין, אבל פה בבית הסהר טוב היה לו בכל העולם. ראשית, ישן שני לילות בנסיון ולא נצרך לסב בעיר ולנמור חניות בעה"ב, ושנית לא חסר לו גם חלב צפרים. מתי מעט מעט מאפה חמאה וקאוה בשכונות? "שמעו יהודים את אשר אנכי דובר: בוש אני להגיד לכם, כי כל המברכני בטוב לא יהיה לו שבועות גדוע מזה, שהיה לי בשנה הזאת. מיום עמדי על רגלי לא ישנתי ולא אכלתי ככה ביו"ט". י. דינע זא הן.

לכל בעלי המלאכה, שרובם מאחינו, אסור לקבל נער עוזר לבעל מלאכה אם לא מלאו לו י"ב שנה, ולעבודת הלילה לא פחות מכני מ"ו שנה.

כמ"ו לח"ו הפתח בעיר הכירה בוקרסט תערוכה נפלאה לבכור חג היוכל של המדך, בהמלא מ' שנה למלכותו, כל סגלות המדינה, כל רכב מ"ב, יפה וחשוב מבעי ומלאכותי הנמצא בארץ יוצג שם, להראות לכל העמים את שקידת עובדי האדמה והעוסקים במלאכה בפנים, למען רכוש קונים לסחורותינו, צירי ממלכות רבות יבקרו את התערוכה, גם אחינו השתתפו בה. פרומישיקא. י. שכטר.

מחרוב ומרחוק.

הר נשקע. על האי הגדול לוזון, אשר בין איי פיליפ כאזיא המזרחית, נשקע פתאם הר דמילא ברעש גדול כקול הרעם, שנשמע מתחת האדמה. אחרי שקיעת ההר התהווה ים במקומו. כל כני האדם, שדרו על ההר ההוא, עם כהמתם ורכישם ירדו חיים יאודה. מספרם לא נודע. האיים ההם הנם עתה נחלת ארצות הכרית באמריקה.

גנבת נפש. כיום ר' שבוע שעבר באה עדת צוענים אל בית מרוח של יהודי סמוך לגליניאני אצל לבוב ואתם המון נשים ויכדים. האשה כעלת הכית התפלאה, כי ילדה אחת ככת ד' שנים ולה ישערות צהובות, שלא כדרך הצוענים, וישבת בודדה. ותניא אליה בלאט ותדרש מפייה לדעת מי היא ותשמע, כי היא יהודית גנובה מכית הוריה, כאשר יצאו הצוענים רץ בעל רבית העירה ויודיע את הדבר בעיר. יהודים אחדים בליות זאדמים רדפו אחרי העדה הרעה וישנים חונים בשדה אצל מאסריוועלקיע. רק אחרי מלחמה כבדה הצליחו השוטרים לתפוש את מנהיגי העדה ולקחת מידה את הילדה. הילדה אינה יכולה לדבר עתה ואין להציל מפייה דבר. רופא, שבדק אותה הגיד, כי נחתכו מיתרי הקול בצוארה. הצוענים עשוה אלמית, לכל תוכל להגיד דבר. הילדה נמצאת בכית הרב בעיר ההיא. על אבותיה לפנות אל בית הדין שם.

גרוש יהודי רוסיא מגליציא. בלבוב היתה אספה גדולה, שהקהילה החברה "שומר ישראל", למחות נגד גרוש גולי רוסיא. כל הדוכרים התמרמרו על אופן הגרוש. החלט לעמד לימין הגולים ולהשתדל לבטל את הגזירה או להמתיקה.

אספת באי"כח הקהלות באנגריא. בשבוע שעבר היתה כבודפסט האספה השנתית של ועד-המאה הממונה על קהלות החרדים. האספה נועדה לשני ימים, אבל נגמרה בחפזון מצרי בשעות אחדות וכל העבודה נמסרה לוועד הסמן התדירי. בכחלה הזאת הראו הצירים, כי אין עניני הצבור נוגע הרבה ללבכם, אף יש השתדלו להשיג את הכבוד להיות חבר ועד המאה. ידוע שהרכבים מחו ביד השוחטים להסתדר בחברה, לישקוד למכותם לעת זקנה, וע"כ אנוסים היו שוחטים חרדים רבים, להתחבר אל אגודת השוחטים של קהלות הנאורים. אך המניסטר לדתות האיץ באגודת הקהלות, לדאוג בעד השוחטים, על כן נלחצו עתה הרכבים לתת הסכמתם לאגודת ה"חובכים", אשר החרימוה בתחלה ולהרשות להם ליסד פרץ קימת לכלכלת שוחטים זקנים. מכל תרנגולת ינבה כל שו"ב פרוטה לקרן הזאת. את ענין החזקת החבורים ביישיבות, שנשמט זה שנים אחדות ושכזה תלוי גורל היהדות, נמרו ברגעים אחדים ויצאו למנות גבאים לנכות כתר מכל יהודי ואם ירכו הכתרים יכטלו את מנהג השנוירות של הבחורים.

קלוב יהודי בדומא. עשרה צירים יהודים בדומא הרוסית התחברו לקלוב יהודי מיוחד. השנים הנותרים יאלעס ואסטראגארסקי לא אבו להתחבר, המה לקחו להם את הצירי היהודים באוסטריא למופת. אבל טובים המה מהם עכ"פ בזה, שהגידו, שאם תחליט ה"חברה להשגת שווי זכויות ליהודים" באספתה, כי צריכים המה להתחבר, אז יתפסרו וימחלו על מנרמם. אצלנו, גם אם יאמרו כל

וישפט את העם משפט צדק, בלי שום נגיעה ובלי שום משא פנים. הוא היה חכם גדול וזך הרעיון, לברר וללבן את האמת מן השקר בשענות בעלי דינים ולהוציא את הדין לאמתו. בתחלה שהשמש בכתר הרבנות בזאלקווא עשר שנים, חבוריכ הרבה חבר, פרי יגיעתו שיגע יומם ולילה, לפרש דברי חז"ל הסתומים ולגלות מצפוניהם. הוא היה אחי הבארון וואלברג, מחבר ס' "כך דרכה של תורה". מעוזבנו הניח סך עשרים אלף כתר לקרן קימת לצדקה. מגדל ענותנותו כתב בכתב ידו בצוואה קודם פטירתו שלא ספדו שום אדם. חבל על דאכרון ולא משתכחין. הנצב"ה דר"ש.

הוסיאטין. עירנו אכדה כדי חמדתה כמות מיתה חטופה ביום ב"ד לח"ו ר' אברהם אליעזר גרינברג ז"ל כשנת מ"ו לימי חייו. השמועה פלחה כחץ לבות כל אנשי עירנו, כי גדול היה האיש בגלל תורתו וחכמתו. אין רבים במהוה בגליציא בבקיאיותו הנפלאה בכל מקצועות התורה וחכמת ישראל וכשכלו החד והישר, אשר קלע תמיד אל השערה ולא החמיא. כח זכרוננו היה מפליא. כל ספריו הרבים מאד היו שגורים על פיו ומה שקרא פעם אחת היה שמור בזכרוננו כבקופסא. כן הצטין המנוח גם בתכונת נפשו ובמדותיו היקרות. הוא היה פרנס קהלתנו וראש הציונים פה. אחד המאורות הגדולים שקע כמותו. חבל על דאכרון ולא משתכחים. תהי מנוחתו כבוד! חיים נאגלה.

מכתב מרומניא.

אספת מורים. — הנסיך יורש הכסא בגליץ. — הגולים בקרא. — פקודה על בעלי מלאכה. — תערוכה בבוקרשט.

היום אשר קיונו לו בא. אספת מורים עבריים היתה בחדש הזה בעיר החוף כראליא. מטרתה היתה הרמת מצב החנוך היהודי והטבת הלמוד העברי, מטרה רוחנית ולאומית. נבכדה לנו מאד האספה הראשונה של מורים בארצנו בשעה שהמצב הקולטורי העברי התרופף מאד. מספר הנאספים היו כמאתים וחמשים איש ואהם המון חכמים, סופרים, רופאים ומאויי כלם היו להטיב מצב החנוך היהודי. האספה נפתחה בבקר יום י"א אייר. אחרי נאום הפתיחה של ראש הציונים מר ה. רוזנבאום בחרו בו ליושב כראש. הרב ד"ר נמרובר הרציא ע"ד נחיצות אגודת מורים ויבאר את מטרת האגודה, כי ההאחדות הבחות תפעל לטוב על אופן החנוך וגם על מצב המורים עצמם. ולא כן הוא אם כל אחד הוא עולם בפני עצמו ועובד על דעת עצמו. זה מרכה אי-סדרים בהוראת כל מקצוע. אחרי הרצאות שיגות נבחר ועד לעבודה הקולטורה, לערוך את הפרגמטה לתקוני החנוך, וועד אחר נבחר, לתקן את הקלקולים, שנקרו בין המורים. — כיום השני הגיד הר"ר ב"ר ע"ק, כי הועד הקולטורי קבל את הצעת הרה"ח ב"ר נשטון (מבש"ן), להנהיג את השמה הטבעית עברית בעברית. לו אין די ללמד עברית בתור שפה בלבד, כי אם יש ללמדה בתור שפה מדברת, שפה שאפילו הילד יכיר בה את כל צרכיו ורגשותיו הטבעיים. את ההצעה הזאת המך הרב ד"ר נא"מ באמרו, כי עלינו לנשוע שפה עבר בפי ילדינו בתור שפה חיה, בה צריכים להיות אצורים כל רכושנו וקנינינו הרוחניים, שמה מוכיח עליה, כי עברית היא ועל ילדינו לדעתה בתור שפה לאומית ולהשיב בה את לבות בני הדור החדש אל אבותם ואל מקור מחצבתם. — אחרי עבודת שני ימים רצופים שבו הנאספים איש לביתו בתקוות טובות, לעבד בעד הרמת השמה הטבעית ושפה עבר תהיה לא רק שפה השכלה ולמודים, ב"אם שפת עם לכל צרכינו. מראה יקר ונעים ראינו באספת המורים העבריים הראשונה, כל יהודי ארצנו חובבים תורה לאספה הזאת על עבודתם הלאומית, אף שלא היה בכחה להפיק רצון כל הקהל. יורש הכסא הנסיך פרדיננד והנסיכה מריא סרו לעיר החוף הגדול גליץ, לחוג את יום מלאת חמשים שנה ליסוד ועד נהר דנאו. מעטה שמחה היה פרוש על העיר, דגלים לאלפים התנוססו על הבתים והמעקות. הנסיך והנסיכה בקרו את בית החולים היהודי, הנאספים ובראיהם נכבדי הקהלה קדמו פניו בהדרת כבוד והוד. נשיא הקהלה מר הלפרין ברכוה בראשונה בשם כל העדה וראשיה. גם הוא הראה אותות כבוד להם, כפי שהיו המקום והשעה ראויים לכך.

מן העיר מארע נשע בקנאד באמריקה הצפונית מודיעים אחינו גול' רומניא, אשר עזבו את ארצנו מגדל הלחץ והמחסור, כי נפל שם חלקם בנעימים והם חיים חיים מאשרים. השיגו מטרותם, אשר הציבו להם. שם הקלונא, "עדת ישראל" אנשי רומניא. מספרם מאה ועשרים בית-אב וכ"ה צעירים. יש להם כיה"כ, ביה"ק ושלוש וחדוה ביניהם, כלם עוסקים בעבודת האדמה בשותפות. המניסטר למסחר ברומניא הוציא פקודה הנוגעת

ומשועבר לבעלי חוב של העיר ההיא חנם ועוד יבא יום, שתצא הקהלה נקיה מנכסיה ואין אומר השכ. הרב נוטל שכר קבוע שני אלפים ות' כתר לשנה, מלבד הכנסה רבה מן הצד והוא מכזה את הקהלה בסכבי בעדים אחרות לקבץ בסף וככ"ו הוא רודה בעם ומטיל בהם מרה. בעלי בתים הזמינו להם את החון המפואר מגדלי לשבת שעברה, לשמוע ומירותיו הנפלאות. וזה רא ישר בעיני הרב מאיזה טעם. וממקום תחנונו שלח מכתב נחוץ אל אנשי שלומנו, לכלי תת את החון לגשת לפני התבה. מהימה רבה קמה בביהכ"נ בשעת התפלה וכמעט קראו להלמות. מו"ץ ישנו שם, שקבלתהו הקהלה כשרם השיג הרב התרת הוראה... הוא מקבל שכרו מאתם ר"ב והרב גזר עליו גזרות חמורות, להשפילו ולדכאי והוא חי חיי צער, חמלת ה' עליו. והקהלה, היא רוקא עשירה, כי מספף הקהלה סלו דרך, שאינו מוטב עריו כיל. מפני כבוד קהל הקוראים ומפני קצר-רוחם לא נוכל לחשיב את כל הנבלות ונכלי הפוליטיקה הנפתלה הנעשים שם והבאים אלינו יום יום בקול נאקת ערה שלמה, הנאנחה תחת יד מושל עריץ, אשר לפי מעשיו הראשינים והאחרונים חרפה הוא לקהלה חשיבה ונכבדה בזה, שהוא ירדה בהם. עת היא, כי יטילו מעליהם הכוחים את עלם הקשה וימנו פרנסים רצויים לצבור, ואל ישניחו ברמיוות ממעל...

מכתבים מערי המדינה

רישא. שלשה יהודים ונוצרי אחד בראצנוט קבלו עליהם הספקת כשר לאנשי הצבא. היהודים, שקנו את הבהמות בשוקי הערים, אמרו המיד לשהותם הנוצרי מחיר גבוה מאשר שלמו כאמת. כן רמיהו זמן רב באופנים שונים עד שהרגיש כדבר, ששותפיו מרמים אותו ויגש משפטו לכ"ד הגליל פה. בשבוע שעבר נגמר הדין בעירנו אחרי מו"מ ארבעה ימים רצופים. משפט נחרץ על כל אחד ואחד להאסר לשלשה חדשים. במשפטים כאלה יתחלל ש"ש, כי שכנינו קוראי דבר המשפט בעתונות, אינם יודעים לתבחין בין קצבים גסים ובין יהודים בני תורה. בעניניהם יתחזק ע"ז הכלל, כי כל יהודי רמאי הוא ואסור לעשות עסק עמו. על הרבנים לדרוש זאת המיד לפני הקהל, להסביר לו, כי גזל נכרי לא רק שאסור הוא, אלא גם מביא כל ישראל בסכנה. מגדל קארפף.

רפשיצא. בגליון י"ט האר מר בן-משה את מצב ת"ח בזמננו ולמפות הציג את קהלתנו. דולא הודיע בן-משה בפרוש, כי גליציא היא הייתי מדמה, שהוא מבני משה מעבר לנהר סמבטיון, כי הוא מראה כדבריו, שאינו יודע מצב הדבר בגליציא. הוא לועג לנשיא קהלתנו, שקצב פרס קמן למו"ץ וישבחה כי נשיא הקהלה אינו המושל היחיד היום כמלפנים, הוא רק הארגון המוציא אל הפועל את החלטת מועצת הקהל. והפרס שקצבה קהלתנו הוא פרס גדול לעמת שכר הדינים בערים אחרות גדולות מעירנו. כאמת לא ראשי הקהלות חובים בדבר, כי אם המנהג הנרוע והמשחית של ירושה הרבנות. המנהג הזה משפיל את התורה ולומדיה ומחריב את היהדות. הקהלות מבישות על הנכדים ו"בנש"ק" בעל עצמים נעלים ומבכרות אותם על תלמידי חכמים גדולים מהם בתורה ובמדות. ע"כ ירדה הרבנות פלאים ואין כל ערך לה, כי לא התורה והכשרון מושיבים היום ת"ח על כסא הרבנות, כי-אם הקדושים בקבר. — אנב אעיר שדברי מר קארפף בגליון הקורס, שראשי הקהלות בפרסמם קונקורס בעתון רוצים לעשות בזה עסק, אינם מתאימים לכל הקהלות וביחוד לראש קהלתנו מ"ה אהרן ויידען, כי יכולים אנחנו להתנאות ברה"ק הזה ולהגיד עליו, כי הוא אחד מאלה העוסקים בצרכי הצבור באמנה. אחד בעה"ב.

יארומסלב. לא איש כשורה אנכי היום, כי הרב הגאון הגדול, החכם השלם, פאר עדתנו והתפארתנו מרן שמואל וואלברערג האב"ד דפה שבך לן חיים בשנת ע"ו לימי חייו. אכדה גדולה אכדה עדתנו. כי הוא ז"ל היה איש אמת כהרנים הראשונים ולא נשא פני נבר. הוא לחם מלחמה מצוה נגד המחדשים בעניני הקהלות, ולא פחד מפני התקיפים, אשר אימו עליו לקרב דעתו אליהם. כגבור מלחמה שחק ולעג לכל חצי עברתם, וכל רוחות שבעולם לא היוזו אותו ממקומו. שמואל שפט את ישראל בארבעים שנה פה"ק.

והנהגה הג'מ"צ חק שפירא הכהן, שהיה מילדי קראקא וחניכיה בני ר"י פולק וישיבתו פה ונשפך עליו כמ"כ מרחוק האחרון והסכימה שלו), "בחדר" המהרש"א" החריף המפורסם, שקרא הנר על החילוקים שבדורות, דור ימי המאה הרביעית, וכינתו בחא"ג (ב"מ פ"ה): "אפי"ר היו (בני בכל) מפלגים דוגמת החילוקים שבדור הזה, אשר כל מי אשר ידע לבין על צד היותר בפלפול של הכל ה"ו נשוכח וכל אחד מבוין לדחות דברי חברו... פלפול כזה הוא ממריד את האדם מן האמת ואין מגיעו לתבליתו המכושש". בעל הש"ה (שלמד בקראקא בישיבת הנ"מ שלמה ב"ר יהודה, הנק' ע"ש אביו ר' שלמה ר' ליבוש'ס ומהרש"ל השני, 8) תלמיד ר' שלום שבנא מלובלין תלמידו של ר"י פולק) המדבר בספרו (של"ה מסכת שבעות) קשות ומרורות על המפלגים בזמנו, מדבר שם (קפ"א) נבכדות על דרך הלמוד של הישיבה בנירנברג, על אותו הלמוד, שהביא ר"י פולק משם ויטעו בקראקא והפיצו ע"י תלמידיו מפה בכל קהלות פולין. וז"ל: "אך נעשו ר"ת ור"י וכל בעלי תוספות מחודדים? רק ע"י למוד תורת אמת ובקיות מסכתות והתמדה וחזורים תמיד, וזמן ובין הזמנים שוים, רק דבר זה הוא מצוה וכו' ידבקון ויהיה ג"כ חידוד, דהיינו לתיקן בדרכים אמתיות כל אויש ברענר (אויגנשבורגר) וכל נירנברגר וברענר שפורגור (רענישפורגר) וכן בתוספת לקשר וא"ת או תימא שהוא כלא זאת, דברים כאלה הם בכלל תורת אמת והם גם כן חידוד". (4) דברי הג'מ"צ ברכיה בירך שפירא, דרשן ודיין בקראקא (מכדיר"ר של בעל הב"ח ובעל מגיני שלמה ובעל תוס' יו"ט 6),

לא נתחנך ולא נתגדל באשכנז ואצ"ל על דרכי הפוסקים היבשם, ועוד בימי עלומיו, בהיותו ערין. תלמיד נמור, תלמיד יושב לפני רביו, כבר למד תורה בפולין, היינו בצינא (בעת השרפה הגדולה שם בשנת רצ"ה, היינו ביום 2 מאי 1686, כנראה מספר Obraz hist. statyst. miasta Pozn. II p., 271. להחוקר הפילי. Lukaszewicz) מפי אבי אמי' צחק קלויבר, שהיה אחד מגדולי תלמידיו ר"י פולק, (ע"י שו"ת מהרש"ל סי' י"ב וליו' וסיד' והעורכים, ובני יונה ע' 39). וממילא מיכן, כי מהרש"ל קבל איזו השפעה, בכלי שני, מרבו רביו ר"י פולק, ראש המרחיבים הקיצונים בפולין. ר"י פולק היתה מנחתו העיקרית לדרת לפי דעת התלמוד ופירשי והתם, וכך היה דרכו של מהרש"ל, לעיין היטב בנמצא תחלה ואח"כ בפי רש"י ותוס', כאשר יסופר הרבה בשם הנימ' עקב אבי ר' העשיל (ע"י מה שמובא להלן מהקדמת ה' חבורי לקוים להנימ' ועדין מנליות, ר"י פולק היה כל חפצו ומשאת נפשו, להוציא פסק דין מתוך המומ' התלמודי, ולהתרחק תכלית ההתרחקות מן ההוראה הפסקנית, וכן גם מהרש"ל. כן אין לאמר בדרך רואי, כי רבי שלמה לוריא נולד באשכנז, כי עדיין הדבר שקול, אם ארץ אשכנז או פולין היתה ארץ מולדתו (ע"י כלילת יופי חר' ק"מ ע"ר), ומימי לא עזב מהרש"ל בתור, דב"י כמהרי" פולק בשנת, את ארץ אשכנז, ומעולם לא הבישו עליו פולין בעל ר"ב אשכנזי חר' ש"י. ובשכמדתו תורה בק"ק קראקא אצל רבי מורי הנאון החסיד מוה"ר שדמה זלה"ה (של"ה ריש מס' שבעות). ור' שלמה זה היא ר' שלמה ד' ליכיש'ס הנ"ל, שהיה גם רבם של בעל משאת בנימין ובעל הביא ומהר"ל רופא (אבד"ק וינא ואבי אמו של בעל עטרת זקנים) ירימ' ואב"ד לובלין וחתום בשנת ש"ן כראש בית נאונים על התקנה כרבר אסיר הקנין של הקבנות (ע"י מה"ע הלכטן גרין כיד שנת תרבי"ז ועיר תהלה ע' 160) ונפטר שם בשנת שניא ולקירות היהודים בדובלין ע' 28. והנה הנאון המפורסם הזה לא נזכר בסי' לוחות זכרון לא בין הרבנים ראשי הישיבות בקראקא ולא בין יתר חכמי העיר.

וכן תלמיד בעל השל"ה הנימ' משה מפרעמסלא האומר בספרו מטה משה (שער השני באיכות הלמוד): "בוראי אותם המכלים ימיהם כפלפול כדברי רוח תיעי דוח המה, מרבה שם לרבר בשבת הפלפול הכבון והדרוש ומכות, כי הוא ה"ה חקוק וחצוב בחכמה עליונה, ומסיני נמצא ז"ל: כל מה שתלמיד תוהק עתיד לחידש הכל נאמר קמשה מסיני".

ועשה בזה הסופר מר משה ריינעס ז"ל בהנימ' יצחק יעקב ריינעס הי"ו מלידא המעיר בבנסת ישראל ח' ע' 160, הערה י"ב על החכם יעלינק ז"ל מווינא וכינתו שם, כי בעל זרע בירך הנ"ל לא היה דיין וכדברי יעלינק בבכורים ח"ב ע' ה') אלא דרשן בקראקא, ובאמת היה דרשן ודיין כאחד וחתום למשל ב"ה שבת שצ"ה עם בעל הביא על תקנית התנוד והלמוד (ע"י ספרי קדמוניות מפנקאות ע' 6 - 7) וכיזי טבת ת"ה עם בעל תוס' וי"ט (ע"י מאמרי רבנים עתיקים כהחוקר שנה שניה סוף סי' א') ור"ה אב ת"ז עם בעל מגיני שלמה (ע"י מחברתי מפנקס הקהל בקראקא ע' II. סוף סי' ו') על פסקי דין, הוא היה תלמיד בעל מגלה עמוקות וימת י"ט אלול

גם לחם לאכל ויתן לה נט ב"ב. וישא אחרת ויגרש גם אותה ויקח אשה רביעית. מלבד אלה כסף לשנה, שהוא מקבל חלוקה, הוא עוסק כל הימים במכתבי שנורות, כי בתור רבי הוא מכתיה, שהוא פועל ישועות. מלבד זה יש לו כסף מזומן כמה אלפים שהוא מלווה כרבי וקהלת דרוהביטש קצבה לו מאתים כתרם לשנה ע"מ לפטרו. וכל אלה מעט בעיניו והוא עוסק בכתיבת כתבי פלסתר, להוציא לעז על כל העירצפת כהחכצלת" בשכר שנתנו לו. ואנחנו נשאל ונשתומם: הבאמת נחוץ לתת לעשיר הכיורד ההוא אלה כסף מכסף רמבעה"ל ולפחות בעבורו מחלקי העניים המטופלים? אנחנו נוסף לדיוש בשם גדולי הרבנים וגדולי בעה"ב בגליציה חשבון מדויק בכל שנה. ואם ימאנו העוסקים לשמוע, אז נכונן כולל גליציה אחר, אשר צדק ומשפט ישלמו בו, אנשים רבים מאד כבר הכתיחו עזרתם.

מושיבה חדשה בארגנטינה. יהודים גולי רוסיה בארגנטינה באמריקה הדרומית קנו אחוזת פרקע גדולה בנוף בואנוס-אייס בעד ת' אלה שקל, לכונן שם מושבה חדשה לעבודת האדמה בשם "נורדאו". תקוה גדולה יש למושבה הזאת לפרוח בקרוב.

תנועת יק"א. באמריקה היתה אספת גדולי היהודים וביניהם היו ראשי ח' "בני ברית", אשר אספא שטראוס וצירי מועצת המדינות. החלטתה אחת לעזר לכונן מדינה יהודית באיזה מקום, לחבר את כל חברות יק"א באמריקה לאגודה אחת, לכא דברברים עם הממשלות, ליסד מוסדי פנינץ, אשר ישמשו להוציא את הרעיון אל הפעל; ולהשתדל שיעמדו שם היהודים כרשות עצמם.

וינאחו בה - בו - כם, כנגד מי נאמרו שלם אלה? - כנגד פלוגי גבאי ביה"ב בקי, שביט מסחרו פתוח בשבת. כליל שבת כל ב"ב עוסקים במלאכתם ובעלת הבית מדליקה נרות לכבוד שבת, הרי וינאחו בה; בבקר כלם עוסקים במלאכתם והוא הולך לביה"ב לחלק את העלויות, הרי וינאחו בו" לפנות ערב כלם עוסקים במלאכתם והוא והיא הולכים לשות בגן העיר, וינאחו כם".

משרה הספרות והמדעים.

תולדות אנשי שם בקראקא

משנות המאה השלישית ועד הזמן האחרון.

מאת

פ. ה. וועטשטיין.

(המשך מגילון י"ד - ט"ו)

למור הפלפול והחילוקים, שעסק בו ר"י פולק והנהיגו בישיבות פולין, נכנה על התלמוד ופי' רש"י ותוס' ו"משובדל על קושיות ותירוצים אמתיים", אשר רישם מהם נמצא ב"ס של שלמה", בחבורו הגדול של תלמיד תלמידו מהרש"ל, "רבנו תם של ימי המאה השש עשרה" (1), "אשר אין ערך לגדלו לעמקו ולחריפותו" (2), וב"מאיר עיני חכמים", ספרו הנפלא של מהר"ם מלובלין, (שקבל רבי תורתו מרכי

1) בן קורא גרץ את מהרש"ל כספרו דברי ימי ישראל ח"ט ע' 487.

2) רבי שלמה לוריא, הוא המאור הגדול נור ישראל מופת הזמן אשר לאורו ילכו בני עמנו ומימי שותין כל תפוצות ישראל, ושמו יצא ככל העולם והעמיד תלמידים הרבה והפליג על כל אנשי דורו וחבר חבורו הגדול על כל שיטות התלמוד. אשר אין ערך לגדלו לעומקו ולחריפותו וקרא אותו ים של שלמה (צמח דור, חיד שלי"א, החכם ר' חיים טשערנוביץ, רב צעירי מאורא, ביתב בהשלה כרך ה' ע' 127 וע' 480: "רבי שלמה לוריא נולד באשכנז ונתחנך על ברכי הפוסקים היבשמים... וכמהרי" פולק כשעתו עזב נם הוא את ארץ אשכנז, הוקנה הנוסס, ללכת ארץ פולין... ולא כרצון הביטו על הר"ב האשכנזי החדש שבא לכאן והביא תלמודו בידו, מדברי החכם הנ"ל נראה, כי מהרש"ל למד ונתגדל באשכנז, ובהיותו כבר אדם גדול בתורה, רב אשכנזי, בא לפולין עם תלמודו כידו ונראה כאן כפנים חדשות, אבל אין הדבר כן, מהרש"ל

הבוכרים, כי על הצירים היהודים להתחבר יחד, לא ישגיחו על דעת כוחיהם. נפלא הוא הד"ר ווינאווער מפרטבורג, שלא נבחר כלל ע"י יהודים, כ"א ע"י בוכרים רוסים וכל זאת התחבר לקלוב היהודי כרשות בחריו. כחדש הבא תהיה כפרטבורג האספה הנ"ל של חברת שווי הזכויות ואז יועצו הצירים היהודים איך להתנהג כרומא בשאלה הזאת.

בני המן. הקורספנדנץ הרוסית מביאה טלגרם מסופרה, אשר ראה טלגרם שלוחה אל הפקיד לפקודות מיוחדות במחלקת הפוליציא במניסטרוים מאת שר הושרדמריה באלנסנדרובסק בורגאלסקי. הוא הודיע אחרי זבח מרחשון, כי עשה כל אשר בכחו, להפיץ בין העם כרוזים, להשמיד את היהודים והוא מקוה, כי הברזים יעשו את פעולתם. כאשר העירו את ראשי מחלקת הפוליציא במניסטרוים, כי זה הוא הפרת החקים מצד הממשלה, אז לא רק שלא מחו בכורנאלסקי, כי אם עוד הציעו להרים את הפקיד ההוא למדרגה גבוהה. גם השרים ההם במניסטרוים עלו למדרגות רמות. וזה היה אחרי הבטחת החרות והקנסטיטוציא.

נצחון הציונים. בבחירות למועצת העיר בטרנוב נבחר בעזרת הציונים יעץ ביה"ד למדינה ד"ר מערץ תחת ראש הקהל מאשלער. ד"ר מערץ הוא בכל כבודו ומשרתו הרמה יהודי נאמן לעמו ולדתו. ק"ן דעות היו לו יותר מאשר לרה"ק. - מן מטלא מקום יועצי העיר נכנס אל מועצת העיר משה קופסערב ע"ר ג חתן הגביר ר' ברוך יאקובאוויטש. הוא צעיר לימים, אבל בעל כשרון, שררה כשרונו כשאתו מדברותיו כשפת פולנית כאספות. תקוה רבה יש בו ליהודים.

ההסתה נגד היהודים. הבירוקרטיה הרוסית מוסיפה לכלות חמתה ביהודים על הראונות, שיגרמו לה אנשי הרומא, כשקידה רבה הם מחלקים כרוזים לקום על היהודים לדרגם ולשוסם. כהמון רב מכשלים היהודים באדמה את עסקיהם וכורחים מן העיר. כשכוע שעברה הכה ההמון את היהודים בעזרת השוטרים כוואלאדנא, בצארצין ובקניאזין. מפלגת ה' ד. שלחה אל הרומא לשאול את הממשלה על אדות תהלכות הפקידים עם היהודים ומדוע תרומם פקידים כאלה.

שוד יהודים בפרס. בעיר שיראס בפרס הסיתו הכהנים את ההמון להכות ביהודים ולכוז רכושם. ההמון התנפל על רחובות היהודים ויהרמו בתיהם ויכוז כל אשר בהם. ראש ביה"ס אשר לח' ביה"ס שם הודיע את הנציב וישלח שמה חיל צבא, והמהומה שקטה ביום ההוא. ממחרת החל השוד שנית. ההמון ירה אבנים על היהודים, אחדים מהם נפצעו. בעזרת הקונסול האנגלי השקיט הצבא גם כיום ההוא את העיר. ביום הישלישי התנפלו כמאתים איש על היהודים. אנשי הצבא הזהירו, כי יורו עליהם אם לא ילכו לדרכם. ההמון לא נפוז ויורו אנשי הצבא ויפלו שלשה חללים ורבים נפצעו. היהודים נשארו בחסר כל וכלי לחם כהשקיט רעבונם. הנציב חלק לחם להם. הכהנים אסרו על מאמיניהם לקנות צרכיהם מיד יהודים. אחינו הם בצרה גדולה. הקונסול האנגלי החביא נשים יהודיות רבות וזקנים כבית הספר האנגלי ויעמד אנשי צבא לשמורם. הקונסול בעצמו היה עמהם שלשה לילות להגן עליהם. היהודים הנמלטים משם מספרים נוראות משיאם. נשים רבות נאנסו, הון היהודים גבזו והם בצרה גדולה.

מי המה המקבלים חלק בראש מכסף רמבעה"נ? בצפת יושב רב של שתי קהלות. המקבל מכסף החלוקה באלף כתר לשנה. ע"מ מכתב, שהכלנו מצפת מאיש ידוע לנו, נתאר לקוראנו מי הוא הרב של שתי קהלות. בימי שחרותו קנה לו חותנו העשיר את כסא הרבנות בסמוטשין, היא קן קטן ואנשיה מתי מעט. אנשי הקהלה לא יכלו נשוא את מדותיו ואת דרכיו ויחזרו לו את כסף מקנתו וישלחוהו מאתם וילך לדרוהביטש ומאשר נכצר ממנו להיות שם רב ויהי לרבי". משם נסע לא"י. שם מאם רבינו זה כאשתו הזקנה, אשר דר עמה כארבעים שנה ויש לו בנים נשואים ממנה ויגרשנה בע"כ ויסע לאוסטריא. משם הביא לו בתולה ויקדש אותה בחיפא. שאין שם גם רב ויכתב לה נדון ב' זקוקין בסף, שלא כר"מ האומר, שכל הפוחת לבתולה מטאמים וכו'. בצפת ישב עמה חרשים אחדים ולא ישרה בעיניו ולא נתן לה

J. Kirton, Mojżesz Hess, Lwów 1906.
Nakładem młodzięży syońskie.

הספר נכבד לבני הנעורים לדעת את תולדות יוצר הרעיון הלאומי וקחו חשבון. דבריו לקומים מדברי כל הסופרים, שכתבו על אדות משה הם. אנשי השם בח"ן בישראל ובאומות מאת דר. שלמה רובין, קראקא תרס"ה.

החכם הישיש הולך גם בספרו זה בררכו: רולה ומשקה מחכמת חכמים לבני עמו. הוא חושב פה את כל גדולי הנסתר בישראל ובעמים, מספר שמותיהם, מגלה תעלמותיהם ומעשיהם בפרטות ובלשון קצרה ונעימה.

Deborah. Biblisches Drama in 4 Acten, von V. I. h. Wien 1905.

המחבר מראה התעמקות פסיכולוגית בנפשות חיוניו ומתאר לפנינו תמונה נאמנה כפי האפשר מפרק חשוב בדברי ימי השופטים, זה השדה הנטוש והנשכח.

Der Schüler des Ch'sam Sofer. Erzählung von A. W. Silbermann. Mainz 1906.

המחבר נותן לנו תמונה חיה ונאמנה כחיי הישיבה. הספור מענין מאד ומבדה.

נציגים. שירים מאת שמואל א. גרינבערג הכהן. חוברת ראשונה תרס"ו.

המחבר הוא מאלה ה"משוררים" מן הדור שעבר, שדמו שכל הידוע עברית ויכול למצוא מלים שוות, להציגם בסופי החרוזים, הרי זה משורה.

הערה באקדמות. "וכל דיירי ארעא ספרין ורשמי רשוותא". את המלה האחרונה רגילים הכל לפרש במובן רשימות, וזו טעות גמורה. באמת ערך הפיטן את החרוז הזה על פי הגמרא (שבת י"א): "אמר רב אם יהיו כל הימים דיו ואגמים קולמסים ושמים יריעות וכל בני אדם לבלרין אין מספיקין לכתוב חללה של רשות מה קרא אמר ר' משרשיא שמים לרום וארץ לעמק ולב מלכים אין חקר". "רשוותא" הוא איפא לשון רבים של "רשות".

נ. ז.

הנריק איכסן. ביום ד' ש"ז גוע בבירת נרוגים ראש פיטני דורנו איכסן בן ע"ו שנה. כחזה תאר בחזיונותיו קלקולי הדור וחטאיו וינבא לדור מתקון, אשר לא החמר והבצע יהיו תמצית חיו ופעולותיו, ולא החרות המחלטה ההיה שאיפתו, כי אם חרות מרכבת בנשיאת עול החיים והחובה ברצון. לזה קרא "הממלכה השלישית". הוא היה פיטן דרמי ולירי, שאין במוהו. ספריו תרגמו לכל לשונות אירופה, והם נחשבים כספרי מופת.

נגד שעול חזק פתאמי. טוב לשתות מים המים כמעט רותחים בגמיות קטנות וזה טוב מכל התרופות, משתיק את השעול ומוציא את הליחה.

נגד כאב שנים. אם הכאב הוא בשן חלולה טוב לשפשף את השנים במים, שנמש בהם נטרון של חמץ-פחם כפול (דאפעלקאהלענויער נאטראן). אך המים יהיו פושרים ומעלות חומו שוה למעלות חום הדם.

אין אדם מכיר קוד עצמו. ברור הוא, שאין האדם שומע את קול עצמו כמו שהוא באמת. מומחה אחד בעניני הקולות בחן, שנתן פונוגראף לאנשים רבים לדבר אל תוכו ואף אחד מהם לא הביר את קולו אחרי כן המדבר מתוך הפונוגראף, אף שהביר כל אחד קולות חבריו.

שבח גומה רעבער הארבענדער

מאורשים סאטמאר (ארץ הגר) אלט-סאנדעץ (גאליצא) בחודש אייר תרס"ו.

רעניא טענענבוים שמואל קאטץ

מאורשים באלשאווע קראקא

מר בנציון מייזעלס מברך את המאורשים מר שלמה נאדל ומרת סאבינא לערנער בברכת מו"מ.

ולחמציא איזה קושיא מכח סכרת הפוסקים". וכן מוכח מדברי הג"מ שעפמיל הורביץ (בנו של בעל הש"ה) בעל ווי העמודים הכותב בצוואה שלו: "במקומות שתוספות מקשים על רש"י ראוי לישבם, וזהו חירוד של אמת בחילוקים". (המשך יבוא).

ספרים שבאו אל המערכת.

Liberales Judentum, Ein Essai von Claude G. Montefiore. Einzige autorisierte deutsche Übersetzung von Oscar Plaut, Leipzig C. E. M. Pfeffer 1906.

זקן יהודי אנגליא מר קלוד מונטיפיורי נודע היטב גם מחוץ לארץ מנוריו בתור מתקן דת מודרני. דורנו היהודי איננו מכשר לספר בזה, כי בזמננו כמעט אין איש שם לב לדרכיו, לבחון הכרתו והשקפתו בענינים דתיים. שיוון-נפש ושעמום גמור שלטים בזמננו. לא יצא לנו בדור הזה שום ספר, אשר מחברו מביע בו איזה רעיון חדש מתוך רעיוני המיוחדים בעניני הדת. המחברים החרדים טוחנים קמח טחון בפעם האלף וחכמי הנאורים אינם אומרים כלום, כי אין להם כלל מה לאמר. בוושה הוא בדור הזה לעסוק בענין הזה וגם המאמין לא יגלה סודו, מר מונטיפיורי הוא יוצא מן הכלל. הישיש הזה עומד בין שלשה דורות; ראשו בדור שעבר, בדור שלא בושו חכמים לחקור בכמואלה ולהתודות על הרהוריהם, וסופו — בדור שלא נולד עוד, ואת דורו הריק והאדיש הוא מלמד ומוכיח. רוצה הוא להציל מה שאפשר עוד להציל, לעשות שמה — ולא כהה — דתית גם מהיהדות הלבדלית, לחזק לבות אחיו בדעה כאמונת ה' ולחברם לבנסיה שומרת דת כפי השגתם. "קשה להבין את העולם עם אלקים, אבל קשה עוד יותר להבינו בלי אלקים", בן הוא אומר שם במקום אחד. אף אנחנו נאמר בן על המחבר: קשים לנו ודויו וגלוי ספקותיו בכל הקדוש ויקר, אבל קשה עוד יותר לדאות את כל אחיו בדעה עוזבים אלקים ובוגדים בעמם ואינם טורחים אפילו לתת לעצמם חשבון על מעשיהם. ליהודים נאמנים אין הספר הזה שוה כלום. אך ליהודים שקועים בחמר ובבצע, כלומר לפושעים מתוך קלות דעת, יועיל הספר, אם לא בדור הזה, אז בדור הבא.

די טהעארע און פראקטיקע פֿונם פֿועל־ציוניזמוס. פון דר. דינאל פאסמאניק. ארדינגענע-בען פון די עסטרײכישע. פועל־ציון. קראקא, 1906. פרייז 50 העל.

הספר מכיל כל שמה "פועלי ציון", הציונים הפרולטררים, על יסוד מדעי. "פועלי ציון" הם עתה מפלגה חזקה וכבירה, שיש לחשוב עמה. שמחים אנו עליה ומצטערים עליה. כי מצד אחד החזירה לנו המון יחידים, שכבר אבדו לנו בזרם הסוציאלי וכמעט נברתו מעמנו ומצד אחר היא מעמידה את כל היהדות על הלאומות וחברה מדמים, כי בטלה היהדות הרוחנית ועושים הלכה למעשה להסיר את בני הנעורים מאחרי הדת ואחרי שברור הוא שהזרם הלאומי ילך ויחלש עד שיבטל ורק הדת היא קשר של קימא, דואגים אנחנו על המפלגה הזאת, פן יצאו לנו השבר בהפסד. אולי אפשר לבטוח בבח החיים של עמנו, שגם אלה ימצאו את אשר אבד להם.

»Moriah« Miesięcznik młodzięży żydowskiej, pod naczelną redakcyą F. Aszką-nążego. Rok IV. Lwów 1906.

הירחון הפולני הציוני הזה הביא רב טוב בד' שנות קיומו, להשיב לב בנים אבודים אל אבותם ואל עמם. הסטודנט הקורא בו לא יבוש בעמו, כי ידע שגם עמנו לא אלמן מספרות וחבמה, מרעיונות ותקוות.

"הקדמת ה' חבורי לקומים נרפסה גם בכבורים חיצוני' 18 הוצאת ריג קעללער וכו'. קוועלדענשיפטען' ע' 188 להרב נידעמאן.

אשר ישל דופי בפלפול של הכל בהקדמתו לספרו "זרע ברך" ח"ב, יפוצו אור על דרכי למוד החילוקים בדורות מהר"י פולק ותלמידיו ובדורות שלאחריהם. בתוך דבריו הוא אומר שם: "צאו נא וראו כמה נתחבטו קדמונינו ולה"ה וקראו מר וצוחו ככרוכיא על למוד החילוקים אשר המציאו דורות שלפנינו מה שלא היה בוונתו כי אם לחדודי בעלמא לאחר שבבר מלאו כרסם מן אמתת הפשט שתחלה נשאו ונתנו בהלכה ופירש"י והתום' וירדו לעומקה של ההלכה, זה מותיב וזה מפרק ורווחא שמעתתא אליבא דהלכתא, ולבסוף עמד הרב לחדד את התלמידים כדי שיהא להם לב ממהר לשמוע ולפלפל בחכמה מצד האמה, וכל זאת מפני שראו שהלכות התחילו להתמעט בערך שכל הראשונים שלפניהם ז"ל". אין לך מתנגד גדול ללמוד החילוקים הפרועים לשמעה כבעל חות יאיר שם סי' קכ"ג, והוא עצמו מצדד בזכותם, כשהם נוסדים על דברי אמת וכותב בהקדמה לספרו יאיר נתיב (כ"י): "ואפשר כי מיירי דוקא כשהחילוק משוכלל על קושיות והירוצים אמתיים, כאשר שמעתי שבך היו החילוקים של הגאונים מו"ה יעקב ובנו מו"ה העשיל (ע' הקדמת הספר יאיר נתיב שנרפסה בכבורים הוצאת קעללער ח"א ע' 4 — 26). מו"ה העשיל" הוא הגאון ר' ר' העשיל, שקבל תורה מאביו תלמיד מהרש"ל. דברי הג"מ זעליג מרגלית בהקדמה לספרו חבורי לקומים (ד"א העלה) יהנו לנו ציור נאמן ומושג נכון מאופן למוד החילוקים של הגאונים ר' יעקב ובנו ר' העשיל הנ"ל ושל הגאונים מהרש"ל ומהרש"א ומהר"ם מלובלין, שבספריהם נמצא רושם מדרך למוד הפלפול שר ר"י פולק. ובה דבריו: "ויען הרב מו"ה ישראל עלקושר מחברתנו, אשר היה א' מן המיוחדים לתלמידי רבינו הגאון הגדול מו"ה העשיל ושימש לפניו ג' פעמים ויאמר: נלך בדרך הלמוד של רבינו הגדול הנז' באשר קבל מאביו הגאון מו"ה יעקב אב"ד דק"ק לובלין וכאשר קבל אביו מהגאון מהרש"ל" (ל' 6) והנני אניד רשום בכתב אמת סדר הלימוד שלנו כך היה. לעיון היטב בגמ' תחלה ואת"כ בפ' רש"י ותו' ביתר שאח, ומעולם לא היינו מקשים מאיזה מסכת אחרת, רק כל החידושים היו באותה הלכה, אבל לא להקשות להיות סותר במקומו על מנת לבנות שלא במקומו, דרך משל עוסק בקידושין ומחדש דברים בגירושין, כעומד בסוריא וקטיל ברומי. וכבר אמרו: בד קאי בהאי מסכת לא השאלנו במסכת אחרת. ובכלל זה שלא להקשות אף באותו פרק מן הלכה שעדיין לא למד זה, ובפרטות שלא לסתור את דברי המקשה מכח סכרת הפוסקים... וכן שלא להקשות מכח איזה תשובה. זהו אינו דרך למוד הישיבה לחדד לב התלמידים, והעושה בן אינו אלא לבלבל את השומעים... וכן הגיד לי האלוף התורני הכנוח מו"ה שמואל שהיה אחד מיושבי בה"מ של אדוני הקצין בהר"ר בערמן סג"ל הנ"ל, ואמר לי, כשהיה לומד בבחרותו בישיבת ק"ק פרנקפורט ופעם א' בא הרב אל הישיבה ורצה להקשות מכח סכרת הפוסקים וכמעט כל החילוק בנה יסודו עפ"י סכרת הפוסקים, והתחילו כל בני הישיבה להתרעם באמרם זהו דרך לא סלול... והכלית הלמוד שלנו ללמוד ולחדש חידושים מניה וביה באותו ענין ובאותה הלכה עצמה... למה לא נלך בעקבות הראשונים הגאון מהרש"ל ומהרש"א ומהר"ם... הכימו וראו אם עלה בלבם להביא

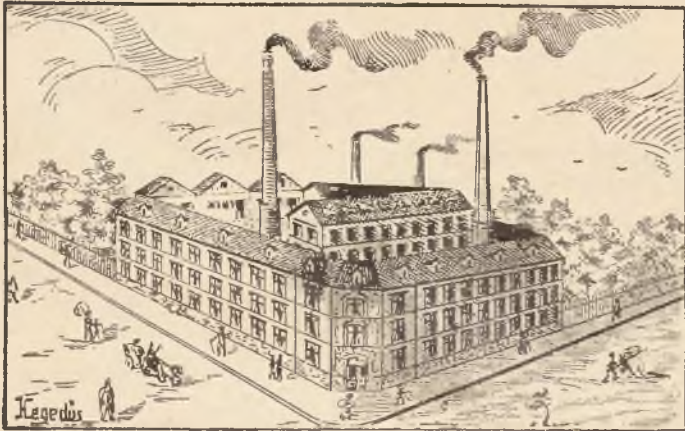
תכין בקונסטנטינופול בדרך כלכתו מקראקא לאהיק כמיש בפנסק החיק דף קעיא ע"ב.

"לדעת הרב ר' יוסף לוינשטיין אבדיק מעראצק היה הנ"מ אפרים נפחלי הירש 'אבדיק קאנסטאנטין קורמיר', אבי אביו של ר' ר' העשיל, תלמידו של מהרש"ל (ע' ברם שלמה מרשיא האדאדעצקי ע' ל"ד), ואולם מדברי הנ"מ זעליג מרגלית, בהקדמת ספרו הנ"ל נראה כי אביו של ר' ר' העשיל קבל תורה ספי מהרש"ל, ואולי היו שניהם 'אבי ר' ר' העשיל ואבי אביו' תלמידי מהרש"ל. —

לתרנות עגונה איש כבן ארבעים שנה, נגה, ישעיה יחזקאל שיי-נאויץ שמו, קטן הקומה, בעל זקן צהוב, גבן מעט בגבו, עזב את אשתו עגונה ושלושה ילדים ויברח עם נערה, שמה יובבר האלצער-פערדע-גרין. האשה האמללה מתחננת לפני כל המוצאו למסרו לשוטרים. ידעו הרבנים בכל מקום, שהוא נשוא.

הנני מברך בבמו"ט את רעי מר חיים מושעל מראמבראווא לארסויו עם מרת בערטהא קלוגער מקראקא. כלבב מלא אהבה אניש ברבת מו"ט לגימתי מרת שרה דאנציג מויעלימשקא לארסיה עם מר אברהם ראזענבלאט מטארנוב. בעריש לוטמינער.

הננו מברכים ברבת מו"ט את דורנו מר ראובן לייבעל להארשו עם מרת פאניא קעהלער ואת הוריו. האחים אברהם ויצחק מאנדערער נראם-סמרועליץ. הנני מברך ברבת מו"ט את רעי מר אברהם ראזענבלאט מטארנוב להארשו עם מרת שרה דאנציג מויעלימשקא. יעקב ראזענבלאט—מטארנוב.

העודות האנסמיטיות של הממשלה לבריקת מאכלים בדרך חמי.

Instytut chemiczny c. k. Uniwersytetu lwowskiego.

L. 437. Lwów, dnia 4 stycznia 1906 r.
Nadesłane przez administrację „Hamicpe“ w Krakowie czekolada, została poddana ścisłemu badaniu chemicznemu, z którego się okazuje, iż czekolada ta zawiera tylko kakao, cukier i tłuszcz roślinny. — Jakiegokolwiek bądź tłuszczu pochodzenia zwierzęcego nie zawiera wcale.

Dyrekcya Instytutu chemicznego c. k. Uniwersytetu lwowskiego.

Országos magy. kir. chemiai Intézet és központi vegyakisérleti állomás Budapest, II., Oszlop-utca.

Z. 1804. Budapest, am 7. Dezember 1905.

Die Untersuchung der eingesandten Chocolate ergab, dass dieselbe nur reines Pflanzenfett, also kein animalisches Fett enthält.

Die Direction.

לתועלת רבים.

רבים כהודו קיראנו שאלונו על ארות השאקאלאדע מפבריקאות שונות, שיצא עליה קול, שיש בה חשש שומן של חזיר או של נבלה ומדפה. ואחרי שאין ביר הסוחרים בתבי הכשרים על שאקאלאדע, חוששים קצת מן החרדים מפני מאכלות אסורים להשמש בשאקאלאדע וינזרו לגמרי. השיאלים בקשו מאתנו להמציא להם איזו פבריקה, המוציאה שאקאלאדע, שאין בה שום חשש אסור, כלומר, העשויה בלי שום תערובות שימן מן החי. על כן מרחנו לעשות חפצם, בקשנו וגם מצאנו. שלחנו חבילות שאקאלאדע מן הפבריקה של

Dr. JOHANN RUCKER & Co.

(Commandit-Gesellschaft)

Chocolade-, Canditen-, Biscuits- u. Obstconserven-Fabrik LEMBERG.

הסירונו את הפירמא מעליה, למען לא ידע מאין היא, שרחנו אותה אל האנסמיטיות של הממשלה בלבוב ובבודפשט לבריקת המאכלים בדרך חמי ושניהם מעירים פה אחר, כי בשאקאלאדע מהפבריקה הזאת אין שום תערובת שומן מן החי ולא כל חבר אחר הנותן מקום לספק, מלבד חבר הקאקאי והשומן הטבעי שלו עם הנפח. הפבריקה הזאת נכונה לשלם עשרים אלף כתר לאיש, אשר ימצא בשאקאלאדע שלה איזה שומן אחר, או דבר אסור אחר אף משהו והוא נוהגת לנו ולכל אדם אחר רשות, לשוב לבדוק את הסחורה בדרך חמי בכל עת ובכל שעה. עדות האנסמיטיות האלה, הנדפסה בזה ככתבה ובלשונה, נאמנה בלי כל ספק בקפילא ובמסח לפי הכו והרוצים לשמש בשאקאלאדע בשרה, שאין עליה שום חשש אסור, נובל ליעצם, לקנות רק את השאקאלאדע מהפבריקה הזאת של **Dr. Johann Rucker & Co.** וגם בלא זה נכון כי יבכרו אנשי גליציה את הפבריקה הזאת על פני כל הפבריקאות של חוץ לארץ, כי למה נוציא את הכסף מארצנו העניה לארצות עשירות, בעוד שיש פבריקה בגליציה, שאינה נופלת במוב סחורה מפבריקאות בחוץ לארץ. עת לנו לעזוב את המשפט הקדום, לבכר המיר סחורה חוץ, אף שסחורה בואת ממש נעשה בארצנו. מוציא לאור את המצפה.

קורזים עברים = בקראקא.

בקורזים העברים, אשר בחברה „ציון“ בקראקא מתקבלים נערים ונערות להביאם לירי שלמות בירידת תורה נביאים וכתובים, שפת עבר ודקדוקה ובקריאה, כתיבה ודבור. מחיר הלמוד ממוצע. זמן הלמוד אחר הצהרים. התלמידים מתקבלים בכל יום במעון החברה רהוב דיטעל מספר 54, אחר הצהרים.

הועד של החברה „ציון“.

מנהל הקורזים מר שבת וואלאקאווסקי מקבל גם לקחים פרטים אם בבית התלמידים או בכיתו ברהוב Miodowa 9.

קול בהדר

ע"ד האתרונים הבשרים בא"י מאת הרב הגאון הגדול הצדיק המפורסם מו"ה אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א אב"ד דעה"ק יפו והמושבות תוב"א. — את החוברת הזאת וב"ב את החוברת „גלעד“ הכוללת מכתבים ותעודות ע"ד האתרונים הכשרים הנ"ל נשלח חנם לכל דורש.

הארסטה

Gesellschaft Pri Ex Hodor Jaffa Palästina

דיא פיינסטע אללער מארהעו איז

„צערעס“

שפייזע-

פעטט!

(אויס קאקאסניסקען).

דאס בעסטע צום

באקען, בראטען אונד קאכען

Nährmittelwerke „Ceres“, Aussig.

די ערצינגונג אינערליעגט דער בעמישען קאנטראללע דער פאם האהען ק. ק. מיניסטער דעם אינגערן גענעהמינען אונטערזוכונגסאנשטאלט פיר-נאהרוגנס-אונד גענוסמיטעל 31 Spitalgasse WIEN, IX. די קויפער פאן צערעסשפייזעפעטט זינד לבערעכטיגט, דרי ווארען איין-אריגינאל-מאקונג אין דער אנשטאלט קאסטענפריי אונטערזוכען צו לאססען.

אם פערלאנגע דעם פערצינגע „ציון“ אין נארווארגא ערשיינט זאכענען.

„שירי ציון“

יודישעם ליעדערבוך אין 4 שפרא- בען אין צווייטער פערגרעסער- מער אויפלאנגע אין 5000 ענגע-מ- פלארען

צור אינסערציאן בעזאנדערס געאייגענט!

די „שירי ציון“ פינדען איינגאנג אין אללען יודישען קרייזען אונד איינע אינסערציאן אין דיעזעס ליע- דערבוך איזט דעם בעסטען ער- פאלגעס זיכער. בעשטעלונגען אויף אינסערטמע נעהמען ענטגעגען דיא רעראקציאן דיעזעס בלאטשעס, דער פערצינג „ציון“ אין נארווארגא, פערנער די אנאנסען - בורעאם האזענשטיין פאגלער אין וויען, מ. רוקעס נאכפאלגער אין וויען.

Nicht lesen

allein, sondern probieren muss man
die altbewährte medizinische
Steckpfeil Lilienmilchseife
von BERGMANN & Co.

Dresden und Tetschen a/E.
vormals Bergmann's Lilienmilchseife
(Marke 2 Bergmänner) um einen
von Sommersprossen freien und
weißen Teint, sowie eine zarte
Gesichtsfarbe zu erlangen
Vorrätig à Stück 80 Heller
in den meisten Apotheken, Dro-
guerien Parfümerien und Friseur-
geschäften.

כשר רעסמיראציא

"צור קעגנלאהן"
אין באד

Gräfenberg (öst. Schlesien).

שטרענג כשר, אנערקאנט בעסטע קיכע,
גראסער שאטטנער גארטען, געדעקטע
גלאס וועראנדא, מעסיגע פרייזע.

ערפענט פאם 15 מאי דיעזעס יאהרעס.

פישעל גרינבוים.

כל ספרי חנוך ולמוד

בכלל נמצאים בבית מספרים המיר מ
המכון ובפרט: הוצאות "הושיה",
"האיד", "מוריה", רפי הטף (הטורה)
כ"ח, מקרא לפי הטף (התלמוד), הדבור
העברי כ"ח מקרינסקי, מראה עינים ב'
חקים מאת מנסוביץ, בן עמי ב' חלקים.
כל אלה נמצאים כעת אצלנו בסכום
רב ונבקש מאת המורים וההורים לפנות
אלינו בדרישה ונשרהם באמונה כמקרים
בזול.

AMKRAUT & FREUND
Buchhandlung Przemyśl.

פיר ברוכליידענדע

ראדיקאלע הילפע אהנע אפעראציאן-
פערלאנגען זיא גראטס אונד פראנקא
דיא נייא ערשיינענע בראשערע פאן
מ. פרייליך, ספעציאליסט פיר ברוכ-
ליידענדע אונד ערפינדער דער ק. ק. פאט.
באנדאווען, אין לעמבערג, גראדעקא-
נאסעס 36.

פיפעי

פייע בעהמישע ארט אויס האלץ פיר
ביער עט וויין פאן נומער 1—4 א 36
העלער ביא

L. Apermann, Theehandlung
Brody.

Wyd.: { Naftali Hof.
S. M. Lazer.
Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
Odruckiem S. L. Deutschera w Podgórzu

Konkurs.

An der israelitischen Cultusgemeinde Zabłocie bei Saybusch
ist ab 1 August 1906 die Stelle eines qualifizierten, der deutschen
Vortragssprache mächtigen Religionslehrers zu besetzen. Derselbe
hat auch als **חזן** zu fungieren, und eventuell auch Gesangsunter-
richt in der Schule zu erteilen. Der Gehalt beträgt 1400 K.
jährlich, nebst üblichen Emolumenten. Bewerber um diesen Posten
haben ihre Zeugnisse nebst Angabe ihres Alters und des Familien-
standes längstens bis zum 15 Juni 1906 an den gefertigten Cul-
tusvorstand zu richten. Reisespesen werden nur dem Akzeptier-
ten vergütet.

Zabłocie am 20 Mai 1906.

Der Cultusvorsteher
Moritz Seifter.

ערפאלג גארנטירט! איבערצייגען זיא זיך! פערבסערונג דער שטעלונג!

Kaufmännischer Fern-Unterricht!

בוכהידונג (אללע מעטאדען), האנדעלסקארעספאנדענץ, דייטשע שפראכלעהרע,
קויפמ. רעכענען, האנדעלסקונדע, ווארענקונדע, געאגראפיע, שאנשייכען, וועלטגעשיכטע,
סטענאגראפיע (אללע סיסטעמע) א. ז. ו. קאנן יודערמאנן אהנע בעזאנדערע פאן-
קענטניססע אים ברייטליכען וועגע אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען.
בייא גלייכצייטיגער טיילנאמע אן 4 לעהרפאכען, סטענאגראפיע גראטס.

Gründliche briefliche Ausbildung zum tüchtigen Kaufmann.

אנדאנען נור געגען רעטורקארטע. פראספעקט א 35 הל. פראבעכריפט א 1.20 ק.
Erstes commercielles Unterrichts-Institut. — Abteilung für briefl. Unterricht
A. Weissmann, Podgórze-Krakau. H.E.

איבערנאמע יונגער לויטע צור גרינדליכען אויסבילדונג אין זאמליכען האנדעלס וויססען-
שאפטען געגען מאסיגעס האנדארא.

ERSTES SPECIAL-HAUS von Echten Grammophone-Phonographie

Engros & Endetail

JOSEF WECHSLER

KRAKAU und WARSCHAU

in Krakau, Grodgate 71/II

עמפיעלט עכטע קאנצערט גראמאפאן-זוכט נור
מיט מארקע, שרייבענדער ענגעל.
רעזיגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען
פלאטטען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט
מארקע, שרייבענדער ענגעל, זאכס: "לאש-
טען, נור 3 פראגן. ניעמאנד זאל דיעזע בעסטע
געלעגענהייט פערזיימען.
פרייזקוראנטע עט היסטעריע צייכניססע איין פערלאנג-
גען גראטס אונד פראנקא.

מעין הישועה WYSOWA

עולה בערכו על יתר מקומות הרפואה אשר בגליצא, כאשר יעידו הרופאים
היותר מומחים. שבעה מעינות נמצאים פה, שהם היים לנפש נענה ושקוי לעצמות
כל חולים במחלות פנימיות וחיצוניות, כמו הראנישע קאמפארטע, לונגע-
שווינדלונג, געדערמעינלידען, בלוט-ארמוט, הראנישע געלענק-רומאטיסמוס,
היפאכאנדריע אונד היסטעריע וכו' וכו'. וויסאוו מצטיינת גם באויר צה
ושהור מאד, הבא מרכסי הרים, אשר יסובבוה וביער נפלא, שאין קץ ליפיו.
בעלי מעין הישועה הזה יהודים הם והמקום נקי איפא ממחלת האנטיסמיטיסמוס,
אשר יתענו בה חולים יהודים ברוב מקומות הרפואה. בתי המאכל בהכשר
היותר גרול והכל במחיר שוה לכל נפש.
סדר הנסיעה לוויסאוו הוא: מקראקא דרך טרנוב—גריבוב, ומגליצא
המזרחית דרך יאסלא—זאגארזשין וגארליצע.

Dr. Lazar Goldwasser

hat seine

Adwokaturkanzlei

in Krakau, Allerheiligenpl. 8, eröffnet.

Dr. Josef Liebeskind

ordinirt

vom 15. Mai — 15. Septemb.
in Marienbad Haus Kronprinz.

aller
Länder
erwirkt
PATENTE
Dr. FRITZ FUCHS
beedeter Patentanwalt.
Mitarbe: **Telephon**
INGENIEUR 2460
A. HAMBURGER
Wien, VII. Siebensterngasse 1.

JACOB BECK

Bretter-Export

Stary Sambor

ליעפערט זעמטריכע שניטמאטעריאלע.

ערשטע קראקויער מיט עלעקטרי-
שער קראפט בעטריבענע

כשרה כשרה

דאמפף-זעלכוואארען

פאבריק

מיט דען בעסטען מאדערנסטען
מאשינען. ערצינגט שענע פרימא
סאלאמי וועראנזער, ברוסט שינ-
קען, קרענווירסטעל א. ז. ו. פער-
זעהען מיט הכשר של הכיד"צ
דפה. עמפיעהלט צו

בירינגסטען פרייזען.

אויף פערלאנגען ווירד פרייז-
קוראנטע עט הכשר איינגעשיקט.

Emanuel Glaser

KRAKAU, Bozego-Ciała 8.

אין גיט איינגעפיהרטעס

וויינענגראסגעשעפט

מיט גוטער קונדשאפט, אין איינער גרע-
סערען שטאדט גאליציענס, איזט וועגען
איינגעטרעטענע פאמיליען-פערעהעלטניסע
צו גוטען קאנדוציאנען בילליג אבצויגע-
בען. נעהערע אויסקינפטע ערטיילט דיא
ארמיניסטאציאן דיעזעס בלאטעס.

חזן נכבש.

לביהמ"ד, שארית בני אמונה בקראקא
נבקש ש"ץ בן הורה וידא שמים, יודע
נגן וקולו ערב, שיש לו תעודות נאמנות
על מדותיו וההלכותיו ויכול לנהל להקת
משוררים. פרס קבוע יקבל מן שש מאות
עד שמונה מאות כתר, מלבד שאר הכנסות
שאין קבועות. הדוצה במשרה הזאת יואל
לכא הנה עד ד"ח מנחם אב הבע"ל.
הוצאת הנסיעה נשיב רק להמתקבל באהנו.
הנבאים.

האדרסה:

Bethaus Sch'eiris B'nei Emuna
Krakau Krakauergasse 43.

גימנזיום עברי.

בית הספר אשר לנו פה הקים לו
מטרה נכבדה, לחבר חנוך גמור בכל
מיני תלמוד של הגימנזיום עם ידיעה
עמוקה בתורה נ"ך, דקדוק, גמרא
ומפרשים. התלמידים יחונבו ע"פ
האמונה המסורה לנו. תלמידים
מגליצא ומרוסא, שאינם בקיאים
בשפת אשכנז. מוכרחים להכנס פה
למחלקת ההכנה לחדשים אחרים.
להבין לגימנזיום שלנו. מחיר התלמוד,
המעון והמונות לתלמיד אחד מן
חמישים כתר ולמעלה לחדש. יתר
הפרטים מודיע תמיד

Dr. M. Jung, Rabbiner
Ung. Brod. (Mähren).